

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

เกื้อพันธุ์ นรินทาพร. พื้นฐานการอ่านวรรณคดี. เชียงใหม่ : สำนักงานผลิตตำราและเอกสารประกอบการเรียนการสอน วิทยาลัยครูเชียงใหม่, ๒๕๑๘.

จตุพร รัตนวราหะ. เพลงหน้าพาทย์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น, ๒๕๑๘.

จรรยา วีระวานิช. คู่มือการสอนและการจัดการแสดง. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ชินและคณะ, ๒๕๒๔.

จิตรภา วสุวานิช. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๘.

ชวาล แพร็ดกุล. เทคนิคการวัดผล. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๑๘.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์, สมเชาน์ เนตรประเสริฐ และ สุดา สิ้นสกุล. ระบบสื่อการสอน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑.

ชำนาญ รอดเหตุภัย. รวมเกียรติประวัติ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์-กรุงสยามการพิมพ์, ๒๕๒๒.

ธนิศ อยู่โพธิ์. โขน. พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๐๘.

น. ฅ ปากน้ำ. ศิลปไทยตามวัด. พระนคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๑๕.

นิพนธ์ สุขปรีดี. นวัตกรรมเทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พีชเนต, ๒๕๑๘.

- บุญเกื้อ ควรวทาวุธ. นวกรรมการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย-
การพิมพ์, ๒๕๒๒.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, มล. วิเคราะห์สวรรณคดีไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๗.
- แนะแนวทางศึกษาวิชาวรรณคดี. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บัณฑิตการพิมพ์, ๒๕๑๘.
- ประคอง กรรณสุด. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชา-
วิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๔
- ปรัชญา ใจสอาด. บทเรียนสำเร็จรูปและเครื่องช่วยสอน. ลพบุรี : โรงพิมพ์หัตถโกศล-
การพิมพ์, ๒๕๒๒.
- เป็รื่อง กุมท. "รายการวิทยุกระจายเสียง นวกรรมการศึกษาครั้งที่ ๓ ออกอากาศ ณ สถานี-
วิทยุศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ วันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๒๐ เรื่องแบบเรียนโปรแกรม"
ใน ประมวลบทความรายการวิทยุกระจายเสียงชุดนวกรรมการศึกษาในประเทศไทย.
[ม.ป.ท., ม.ป.ป.], ไม่มีเลขหน้า.
- พุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, พระบาทสมเด็จพระ. บทละครเรื่องรามเกียรติ์. เล่ม ๑. พระนคร :
สำนักพิมพ์คลังวิทยา, ๒๕๐๖.
- บทละครเรื่องอิเหนา. พระนคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๐๘. (พิมพ์เป็นอนุสรณ์
ในงานพระราชทานเพลิงศพ นายเพิ่ม ศราทธัตถ์ ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม
๒ มิถุนายน ๒๕๐๘).
- พุทธเลิศหล้านภาลัย, พระบาทสมเด็จพระ. บทละครนอกกรม ๖ เรื่อง. พิมพ์ครั้งที่ ๕.
พระนคร : สำนักพิมพ์ศิลปาบรรณาคาร, ๒๕๑๓.
- วิภา เสนานาญ. วรรณคดีศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๓.
- วิรุฬ สีสาทฤทธิ์. โสตทัศนูปกรณ์. พระนคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๓.

- สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรหมย์. วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา.
 กรุงเทพมหานคร : แผนกวิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
 ๒๕๒๒.
- สุคนธ์ เกรือน้ำคำ. "บทเรียนสำเร็จรูปใน RIT." ใน ลดเวลาการสอน : นวัตกรรมที่-
 น่าสนใจ, หน้า ๒๐๑ - ๒๐๖. อาคม จันทสุนทร และ เขาวลิต ชำนาญ,
 บรรณาธิการ. ลพบุรี : โครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน, ๒๕๒๑.
- สุนันท์ ภิรมมาคม. บทเรียนแบบโปรแกรม. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาโสตทัศนศึกษา
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓.
- สุภา สุจริตพงศ์. "Programmed Instruction" ใน ประมวลบทความเกี่ยวกับนวัตกรรม
 และเทคโนโลยีทางการศึกษา, หน้า ๑๔๔ - ๑๔๗. กระทรวงศึกษาธิการ
 กรมวิชาการ, ผู้รวบรวม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๗.
- เสาวลักษณ์ อนันตคามนต์. วรรณกรรมรัชกาลที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
 รามคำแหง, ๒๕๒๐.
- เลอฮิวโกเศศ. การศึกษาวรรณคดีแห่งวรรณศิลป์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณาคาร,
 ๒๕๑๘.
- โสภา ชูพิทกุลชัย. จิตรวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา,
 ๒๕๑๘.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมวิชาการ. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑.
 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จิงเจริญการพิมพ์, ๒๕๒๐.
- หนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น เล่ม ๑. พิมพ์ครั้งที่ ๒.
 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๒๒.
- คู่มือการสอนหนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เล่ม ๑.
 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๒๑.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมวิชาการ. คู่มือการประเมินผลการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
พุทธศักราช ๒๕๒๑. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.สัมพันธ์พาณิชย์, ๒๕๒๑.

_____ กรมศิลปากร. บทโขน. พระนคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิวิล, ๒๕๐๗. (พิมพ์ในงาน-
พระราชทานเพลิงศพหมื่นสมุท.ศิวาน หรือ หลวงวิลาสวงงาม ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม
๑๑ มกราคม ๒๕๐๗).

_____ กรมสามัญศึกษา. ชุมนุมทางวิชาการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๔.

อรรถณ ศัมภีรานนท์. "การใช้ไฮโดรทศนุปรณ์เพื่อลดเวลาสอน." ใน ลดเวลาการสอน :
นวัตกรรมที่น่าสนใจ, หน้า ๒๔๔ - ๒๔๓. อาคม จันทสุนทร และ เขาวลิต ชำนาญ,
บรรณาธิการ. ลพบุรี : โครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน, ๒๕๒๑.

อนันต์ ศรีโสภณ. การวัดและการประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์-
วัฒนาพาณิชย์, ๒๕๒๑.

_____ หลักการวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพาณิชย์,
๒๕๒๑.

เอนกกุล กริแสง. จิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา. พิษณุโลก : ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยา
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒพิษณุโลก, ๒๕๒๑.

บทความ

ก. เปรมกมล. "ความรู้จากวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์." ชัยพฤกษ์ ๔ (มกราคม ๒๕๐๐)
: ๘ - ๑๑.

_____ "นุমানทหารเอกของพระราม." ชัยพฤกษ์ ๓๗ (ธันวาคม ๒๕๑๓) : ๒๒ - ๒๓.

ทศพร. "หนึ่งใหญ่." เมืองโบราณ ๑ (ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๑๔) : ๔ - ๒๐.

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. "การสอนภาษาไทยกับค่านิยมปัจจุบัน." วิทยาสาร ๒๕ (ธันวาคม
๒๕๒๑) : ๑๒ - ๑๔.

เปรี๊ยะ กุมท. "โสตทัศนศึกษา : แนวความคิดและความคิดรวบยอด." ศูนย์ศึกษา ๗ - ๘

(กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๑๓) : ๘ - ๒๐.

_____ "อุปกรณ์การสอน : บุรณกรแห่งการสอน." ศูนย์ศึกษา ๘ - ๑๐ (กันยายน -

ตุลาคม ๒๕๑๓) : ๑๕ - ๒๕.

สว่างวงศ์ กวีบุตร. "ทนมาน." ข่าวกรุง ๑ (ตุลาคม ๒๕๐๗) : ๓๘ - ๔๒.

สิปปกร. "นำชมภาพเรื่องราวเกียรติ." อนุสาร อ.ส.ท. ๑๐ (พฤษภาคม ๒๕๐๘) : ๓๐ - ๓๕.

วิทยานิพนธ์และเอกสารอื่น ๆ

ดวงจันทร์ อินทร. "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทย เรื่องคำประสม สำหรับ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่ง." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิต-
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘.

เดือน พรหมเมศ. "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทย เรื่องสมาสและสนธิ
สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๑.

นลินี บำเรอราช. "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรม เรื่องการสร้างคำไทย สำหรับระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒.

ประชุม เกตุแก้ว. "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทย เรื่องคำฉันท์ สำหรับ
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑.

ประไพ เริงฉลาด. "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทย เรื่องคำวิเศษณ์ สำหรับ
ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘.

- เป็รื่อง กุมท. "การสร้างบทเรียนสำเร็จรูป." ใน คู่มือประกอบการเรียนวิชา Multi - Media Approach for Programmed Instruction. แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, ๒๕๑๕.
- พงษ์ศักดิ์ ศรีภิรมย์. "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรม เรื่องเสียงในภาษาไทย สำหรับระดับ ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔.
- ภิเชก จันทร์เยี่ยม. "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทย เรื่องการเข้าประโยค ในภาษาไทย สำหรับระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒.
- มณีรัตน์ อุดมวรรณนท์. "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทย เรื่องคำอุปมาอุปไมย สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐.
- ยุพา อินทราวุธ. "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทย เรื่องคำบาสีสันสกฤต ที่นำมาใช้ในภาษาไทย สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐.
- รัตนา วิชญาณรัตน์. "บทเรียนแบบโปรแกรมเรื่องสำนวนไทย สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗.
- วสันต์ อติศัพท์. "ประวัตินวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาในประเทศไทย." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒.

- วิภาวี ไชยวงศ์. "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทย เรื่องวรรณยุกต์ สำหรับ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒.
- ศรีสุดา จริยาภูล. "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรม เรื่องกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑.
- ศิริพร ฐิตะฐาน. "รามเกียรติ์ : ศึกษาในแง่การแพร่กระจายของนิทาน." วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
๒๕๒๒.
- สมปราชญ์ อัมมะพันธ์. "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทย เรื่องคำแผลง
ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษา." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชา
มัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘.
- สมพร เนาศสุวรรณ. "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทย เรื่องคำลักษณนาม
สำหรับระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษา." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต
แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑.
- สมพร สิงห์โต. "ความสัมพันธ์ระหว่างรามายณะของวาลมิกีและรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์
ในรัชกาลที่ ๑." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗.
- สถิตมาศ สีลสิทธิ์. "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทย เรื่องกาพย์ สำหรับชั้น
มัธยมศึกษาตอนปลาย." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘.
- สุนันท์ บัทยาคม. "หลักและทฤษฎีทางการศึกษาที่นำมาใช้กับบทเรียนแบบโปรแกรม." เอกสาร
ประกอบการสอนรายวิชา ๔๑๘๖๐๖ Programmed Instruction ภาควิชาโสตทัศน-
ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓.

- สุนันท์ ปัทมาคม. "บทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทป." เอกสารประกอบการสอนรายวิชา ๔๑๘๖๐๖ Programmed Instruction ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓.
- สุปราณี พงศ์การณ. "บทเรียนแบบโปรแกรม เรื่องโคลงสี่สุภาพ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘.
- สุภาภรณ์ ศรีภิรมย์. "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทย เรื่องคำซ้อน สำหรับระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐.
- เสาวณิต วิงวอน. "การศึกษาวិเคราะห์บทโขนเรื่องรามเกียรติ์." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔.
- อรไท ผลดี. "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทปวิชาภาษาไทย เรื่องอิเหนาตอนศึกกะหมิงกุกหนิง สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒.
- อาภรณ์ ทองจันทร์มูล. "บทเรียนแบบโปรแกรม เรื่องประโยคในภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาตอนต้น." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗.
- อุษณี เจริญจำ. "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทย เรื่องลักษณะของภาษาไทย สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐.
- โอภาส สุกใส. "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทย เรื่องการอ่านเพื่อความเข้าใจ สำหรับระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑.

ภาษาอังกฤษBooks

De Cecco, John P. and Crawford, William R. The Psychology of Learning and Instruction. New Delhi : Prentice - Hall of India, 1971.

Ebel, Robert L. Measuring Education Achievement. New Jersey : Prentice Hall, 1965.

Glassman, Jerrold. Programmed Reading Teacher's Guide. New York : Globe Book Company, 1966.

Guilford, J.P. Fundamental Statistics in Psychology and Education. New York : McGraw - Hill Book Company, 1966.

Marshall, J.C. and Hales, L.W. Classroom Test Construction. Massachusetts : Anderson - Wesley Publishing Company, 1971.

Schramm, Wilbur. Programmed Instruction : Today and Tomorrow. The Fund for Advancement of Education. Library of Congress, 1972.

Scriven, Michael. "The Case for and Use of Programmed Texts," In Programmed Instruction, pp. 3 - 36. Edited by Allen D Calvin. Bold New Venture : Indiana University Press, 1971.

Articles and Other Materials

- Barcus, Delbert. Hayman, John L. and Hohnson, James T. "Programming Instruction in Elementary Spanish." Phi Delta Kappan. 6 (1963) : 269 - 272.
- Barrett, Ken. "Guidelines to the Preparation of Slide - Tape Programme." Visual Education (June 1977). อ้างถึงใน ไชแสง ชาศิริ, "การสร้างสไลด์-เทป โปรแกรมวิชาการพยาบาล สำหรับนักศึกษาปริญญาพยาบาล." วิทยานิพนธ์ปริญญา-มหาบัณฑิต แผนกวิชาพยาบาลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑ .
- Cadart - Richard, Odette Marie - Hélène. "A Programmed Approach to Self - teaching of the French Verb System." Dissertation Abstracts International 31 (1971) : 5113 - A.
- Caldwell, Robert McKinley. "A Comparison of a Programmed text and a Computer Based Display Unit to Teach Reading Skills to Semi-Literature Adolescents." Dissertation Abstracts International 35 (1974) : 1491 - A - 1492 - A.
- Campeau, Peggie L. "Selective Review of The Results of Research on the Use of Audio Visual Media to Teach Adults." A.V. Communication Review 22 (1974) : 5 - 40.
- Kampwerth, Leonard Cornelius. "An Experimental Study of Programmed Tutoring for Reading Instruction of Mental Retardates." Dissertation Abstracts International 31 (1971) : 5888 A.

- Markle, Susan Mayer. "Programmed Instruction." The Encyclopedia of Education 7 (1971) : 241 - 248.
- Prince, Marilyn Miller, and Cusey, John P. "Programmed Instruction Help Teach Spanish Grammar." The Modern Language Journal 56 (January - December 1972) : 491 - 492.
- Schramm Wilbur, Editor. The Research on Programmed Instruction: An Annotated Bibliography. Washington : U.S. Government Printing Office, 1964.
- Stolurow, Lawrence N. "Programmed Instruction." Encyclopedia of Educational Research 4 th ed. London : The Macmillan Company, 1969 : 1017.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

คู่มือครู

บทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์ เทปวิชาภาษาไทย

เรื่อง "รามเกียรติ์ตอนศึกโมยราพ"

สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่ง

คำนำ

บทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทปเรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกโมยราพ มีขอบเขตของเนื้อหาตามหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑

แบบทดสอบที่ใช้ทดสอบก่อนและหลังเรียนบทเรียน เป็นแบบทดสอบที่ได้วิเคราะห์เป็นรายข้อ และวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นแล้ว โดยแต่ละข้อมีค่าระดับความยากระหว่าง .๒๐ - .๘๐ ค่าอำนาจจำแนก .๒ ขึ้นไป และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ .๘๐

บทเรียนนี้ได้นำไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพตามลำดับขั้นการทดลอง คือขั้น ๑ คน ขั้นกลุ่มเล็ก ๑๐ คน และขั้นภาคสนาม ๔๐ คน ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของบทเรียนปรากฏว่าบทเรียนมีประสิทธิภาพ ๘๑.๘๘/๘๒.๓๓ และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก้าวหน้าขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑

ก่อนนำบทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทปเรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกโมยราพไปใช้สอนครูควรศึกษาคู่มือครูให้ละเอียดและปฏิบัติตามคำแนะนำที่ให้ไว้

ทิพวรรณ นาคะสุวรรณ

ระดับผู้เรียนและพื้นความรู้ของผู้เรียน

ผู้เรียนคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ที่มีความรู้เกี่ยวกับลักษณะของกลอนบทละครมาแล้ว

เนื้อเรื่องย่อ บทเรียนนี้แบ่งเนื้อหาออกเป็น ๔ หน่วย

หน่วยที่ ๑ ความนำบทละครเรื่องรามเกียรติ์

เรื่องรามเกียรติ์มีที่มาจากเรื่องรามายณะอันเป็นวรรณคดีและคัมภีร์สำคัญของอินเดีย ไทยเรานำเรื่องรามเกียรติ์มาเล่นเป็นโขนและหนังตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เรื่องรามเกียรติ์มีอิทธิพลต่อศิลปกรรมของไทยมาก จะเห็นได้ว่าลวดลายเกี่ยวกับเรื่องรามเกียรติ์มีปรากฏในศิลปกรรมต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจิตรกรรมฝาผนัง สำหรับเรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกไมยราพที่นักเรียนจะได้เรียนนี้ เป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

หน่วยที่ ๒ สังเขปเรื่องรามเกียรติ์ก่อนถึงตอนศึกไมยราพ

พระนารายณ์อวตารเป็นพระรามโอรสชัตรีย์กรุงอโยธยา พระองค์ได้รับคำสั่งจากพระชนกให้ออกเดินป่าเป็นเวลา ๑๔ ปี ก่อนจะขึ้นครองราชสมบัติ พระลักษมณ์และนางสีดาตามเสด็จมาอยู่ป่าด้วย ทศกัณฐ์ชัตรีย์แห่งกรุงลงกาทราบข่าวความงามของนางสีดา และใคร่จะได้นางเป็นชายา จึงทำกลอุบายและลักนางสีดาไปไว้ที่กรุงลงกา พระรามพระลักษมณ์กุมพลจองถนนข้ามมหาสมุทรไปยังกรุงลงกาเพื่อชิงนางสีดากลับคืน ทศกัณฐ์ให้ญาติหลายตนออกรบกับพระราม ญาติเหล่านั้นก็พ่ายแพ้เสียชีวิต ทศกัณฐ์จึงไปขอให้ไมยราพซึ่งครองเมืองบาดาลมาช่วยทำสงคราม

ทางกองทัพของพระราม พิเภกกราบทูลว่าพระรามจะถูกศัตรูจับไป ทหารทั้งปวงจึงจัดการอยู่ยามรักษาพระรามอย่างเข้มงวด หนุมานนิมิตตนให้มีกายใหญ่อมพลับพลาของพระรามไว้ ไมยราพลอบเข้าไปใกล้กองทัพแล้วแปลงเป็นสิงป้าปะปนเข้าไปกับพลทหารลิงของพระราม ได้ทราบจากพลทหารลิงเหล่านั้นว่า เมื่อถึงเวลาพระอาทิตย์ทอแสงขึ้นมาจากขอบฟ้า พระรามจึงจะพ้นเคราะห์ ไมยราพจึงเหาะขึ้นไปบนเขาโสภาส กวาดแกว่งกล้องศิพย์ ทำให้พลทหารลิงสำคัญผิดว่าเป็นเวลาเช้าตรู่แล้ว พลลิงทั้งหลายจึงเลิกอยู่ยามและพากันนอน

หน่วยที่ ๓ บทละครเรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกโมยราพ

โมยราพสะกดทัพแล้วลักพาพระรามไปยังเมืองบาดาล เมื่อพระลักษมณ์ตื่นขึ้นจากสะกด จึงให้หนุมานตามไปช่วยเหลือพระราม หนุมานห้ก้านต่าง ๆ ของเมืองบาดาลจนได้พบกับมัจฉานุ ผู้เป็นลูกชาย และเดินทางต่อไปจนถึงเมืองบาดาล ได้พบกับนางพิราภวน หนุมานออกอุบายนัดแนะ กับนางพิราภวนจนสามารถเข้าไปในเมืองบาดาลช่วยเหลือพระรามได้สำเร็จ หนุมานได้ต่อสู้กับ โมยราพและในที่สุดก็ฆ่าโมยราพได้ หลังจากนั้นหนุมานได้ตั้งไวริกลูกชายนางพิราภวนขึ้นครอง เมืองบาดาล โดยมีมัจฉานุเป็นอุปราช ส่วนตัวหนุมานเองก็วีเศียรโมยราพและอุ้มพระรามกลับ พลับพลา

หน่วยที่ ๔ คุณค่าของบทละครเรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกโมยราพ

คุณค่าของบทละครเรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกโมยราพ แบ่งออกเป็น ๒ ด้าน คือด้านเนื้อ-เรื่อง และด้านสุนทรียภาพทางภาษา ด้านเนื้อเรื่อง บทละครเรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกโมยราพ มีเนื้อเรื่องสนุกสนานหลายรสชวนติดตาม เนื้อเรื่องเน้นให้เห็นความสามารถและความจงรักภักดีของหนุมานที่มีต่อพระรามซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ควรสรรเสริญยิ่ง ส่วนด้านสุนทรียภาพทางภาษา บทละครเรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกโมยราพมีสุนทรียภาพทางภาษาหลายด้านด้วยกัน เช่น การเลือกสรรคำ สิลลาจึงหวะ และการใช้สำนวนโวหาร เป็นต้น คุณค่าในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้บทละครเรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกโมยราพ เหมาะที่จะนำไปอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน และเนื้อหาตอนนี้ยังเหมาะที่จะนำไปแสดงโขนหรือละครอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของบทเรียน

วัตถุประสงค์ทั่วไป

๑. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้เรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกโมยราพ
๒. เพื่อให้นักเรียนได้ชื่นชมกับศิลปกรรมต่าง ๆ ของไทยที่เกี่ยวกับเรื่องรามเกียรติ์

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

หน่วยที่ ๑ ความน่าเชื่อถือของเรื่องรามเกียรติ์ เมื่อนักเรียนเรียนบทเรียนหน่วยนี้ จบแล้วจะมีความสามารถดังนี้

๑. บอกที่มาของบทละครเรื่องรามเกียรติ์ได้
(กรอบที่ ๑๐ - ๑๔, แบบฝึกหัดข้อ ๑ - ๓, แบบทดสอบข้อ ๑)
๒. ระบุได้ว่าบทละครเรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกโมยราพที่นักเรียนเรียนตัดตอนมาจากบทละครเรื่องรามเกียรติ์ฉบับใด และระบุความสำคัญของบทละครเรื่องรามเกียรติ์ฉบับดังกล่าวได้
(กรอบที่ ๑๕ แบบฝึกหัดข้อ ๔, แบบทดสอบข้อ ๒)
๓. ระบุความแตกต่างระหว่างเรื่องรามายณะกับเรื่องรามเกียรติ์ได้ถูกต้อง ๓ ข้อ
(กรอบที่ ๑๖ - ๑๗ แบบทดสอบข้อ ๓)
๔. บอกแนวคิดของเรื่องรามเกียรติ์ที่สอดคล้องกับคติทางพุทธศาสนาได้
(กรอบที่ ๑๘ แบบฝึกหัดข้อ ๕, แบบทดสอบข้อ ๔)
๕. ระบุได้ว่าลวดลายเรื่องรามเกียรติ์ปรากฏอยู่ในศิลปกรรมใดมากที่สุด และระบุสถานที่ที่มีศิลปกรรมดังกล่าวที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันมากที่สุดได้
(กรอบที่ ๒๑ - ๒๕, แบบฝึกหัดข้อ ๖, ๗)

หน่วยที่ ๒ สังเขปเรื่องรามเกียรติ์ก่อนถึงตอนศึกโมยราพ เมื่อเรียนบทเรียนหน่วยนี้ จบแล้ว นักเรียนจะมีความสามารถดังนี้

๑. บอกความเชื่อตามคติของศาสนาฮินดูได้ถูกต้อง
(กรอบที่ ๓ แบบฝึกหัดข้อ ๑ แบบทดสอบข้อ ๔)
๒. บอกความหมายที่ถูกต้องของคำว่า "อวตาร" ได้
(กรอบที่ ๓ แบบฝึกหัดข้อ ๒)
๓. ระบุได้ว่าในเรื่องรามเกียรติ์ผู้ใดเปรียบเสมือนตัวแทนของฝ่ายถูกต้อง (ธรรมะ) และฝ่ายเป็นพาล (อธรรม)
(กรอบที่ ๔ แบบฝึกหัดข้อ ๓)

๔. ระบุสาเหตุสำคัญที่เป็นชนวนให้เกิดสงครามระหว่างฝ่ายพระรามกับฝ่ายทศกัณฐ์ได้
(กรอบที่ ๕ - ๗ แบบฝึกหัดข้อ ๔)
๕. บอกสภาพภูมิศาสตร์ของกรุงลงกา และวิธีการที่พระรามยกทัพไปตั้งยังกรุงลงกาได้
(กรอบที่ ๗ - ๑๑ แบบฝึกหัดข้อ ๕ แบบทดสอบข้อ ๖)
๖. ลำดับเนื้อเรื่องโดยสังเขปก่อนถึงตอนศึกโมยราพได้ถูกต้อง
(กรอบที่ ๕ - ๑๑ แบบทดสอบข้อ ๗)
๗. ระบุตัวละครและความสามารถหรือความสำคัญของตัวละครนั้น เท่าที่ปรากฏในสังเขป
เรื่องก่อนถึงตอนศึกโมยราพได้
(กรอบที่ ๑๒, ๑๔ แบบฝึกหัดข้อ ๖, ๑๐)
๘. ศึกษาสัญลักษณ์ในความฝันของพระรามและโมยราพได้ถูกต้อง
(กรอบที่ ๑๔ - ๑๖ แบบฝึกหัดข้อ ๗ แบบทดสอบข้อ ๘ - ๑๐)
๙. ระบุเวลาพันเคราะห์ของพระรามได้
(กรอบที่ ๑๔ - ๑๔ แบบทดสอบข้อ ๑๑)
๑๐. บอกเหตุผลของการกระทำของตัวละครและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระทำ
ของตัวละครได้อย่างถูกต้อง
(กรอบที่ ๑๔ - ๑๔ แบบฝึกหัดข้อ ๘, ๘ แบบทดสอบข้อ ๑๒)

หน่วยที่ ๓ บทละครเรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกโมยราพ เมื่อนักเรียนเรียนบทเรียน
หน่วยนี้จบแล้วจะมีความสามารถดังนี้

๑. เมื่อกำหนดบทกลอนให้ นักเรียนสามารถเลือกคำที่ถูกต้องทั้งในด้านความหมาย
สัมผัส หรือลักษณะการแต่ง มาเติมในช่องว่างได้ถูกต้อง
(กรอบที่ ๓ - ๗ แบบฝึกหัดข้อ ๑ แบบทดสอบข้อ ๑๓, ๑๔)
๒. บอกความหมายของตัวเลขใต้กลอนบทละครได้
(กรอบที่ ๘ - ๘ แบบฝึกหัดข้อ ๒)
๓. ระบุสาเหตุของศึกโมยราพได้
(กรอบที่ ๑๐ - ๑๖ แบบฝึกหัดข้อ ๓ แบบทดสอบข้อ ๑๕)

๔. เมื่อให้นักเรียนอ่านกลอนที่ตัดตอนมาจากเนื้อเรื่อง นักเรียนสามารถตอบคำถามเกี่ยวกับศัพท์และเนื้อเรื่องในกลอนที่อ่านนั้นได้
(กรอบที่ ๑๑, ๑๔ - ๑๖, ๒๐, ๒๗ แบบฝึกหัดข้อ ๔ - ๖ แบบทดสอบข้อ ๑๖-๑๙)
๕. บอกเหตุการณ์สำคัญและระบุตัวละครสำคัญรวมทั้งบทบาทหรือความสามารถของตัวละครนั้น ๆ ตามเนื้อเรื่องได้
(กรอบที่ ๒๐ - ๔๔ แบบฝึกหัดข้อ ๗ - ๑๓ แบบทดสอบข้อ ๒๐ - ๒๔)

หน่วยที่ ๔ คุณค่าของบทละครเรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกโมยราพ เมื่อเรียนบทเรียนหน่วยนี้จบแล้ว นักเรียนจะมีความสามารถดังนี้

๑. สรุปได้ว่าในตอนศึกโมยราพตัวละครใดเปรียบเสมือนตัวแทนของฝ่ายธรรมะและฝ่ายอธรรม
(กรอบที่ ๓ แบบฝึกหัดข้อ ๑ แบบทดสอบข้อ ๒๕)
๒. สรุปได้ว่ารามเกียรติ์ตอนศึกโมยราพ เน้นเรื่องใดมากที่สุด
(กรอบที่ ๔ - ๒๔ แบบฝึกหัดข้อ ๒ แบบทดสอบข้อ ๒๖)
๓. เมื่อให้นักเรียนอ่านกลอนที่ตัดตอนจากเรื่อง นักเรียนสามารถตอบคำถามเกี่ยวกับความหมาย ความรู้สึกของตัวละคร หรือระบุสุนทรียภาพทางภาษาที่ปรากฏอยู่ในเนื้อความของกลอนนั้น ๆ ได้
(กรอบที่ ๖ - ๘, ๓๑ - ๔๒ แบบฝึกหัดข้อ ๓, ๖ - ๘ แบบทดสอบข้อ ๒๗-๓๑)
๔. ระบุความสามารถพิเศษเฉพาะตนของหนุมานได้
(กรอบที่ ๑๗ แบบฝึกหัดข้อ ๔)
๕. ระบุเหตุผลของการกระทำของตัวละครได้ถูกต้อง
(กรอบที่ ๒๕, ๒๗, ๒๘ แบบฝึกหัดข้อ ๕ แบบทดสอบข้อ ๓๒, ๓๓)
๖. เมื่อกำหนดข้อความให้ นักเรียนสามารถแยกข้อความที่มีสำนวนเปรียบเทียบออกจากข้อความอื่น ๆ ได้ และเมื่อยกสำนวนเปรียบเทียบจากเรื่อง นักเรียนสามารถบอกความหมาย หรือเหตุผลที่เปรียบเทียบเช่นนั้นได้
(กรอบที่ ๔๓ - ๕๔ แบบฝึกหัดข้อ ๙, ๑๐ แบบทดสอบข้อ ๓๔ - ๓๘)

ภาคผนวก ข
บทสไลด์ประกอบเสียง

บทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทป เรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกไมยราพ

สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่ง

หน่วยที่ ๑

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๑	หัวโขนพระนารายณ์ สิดอกตะแบก	ทเวาประสิทธิ์ เจ้าไปเกิดเกิด เป็นกษัตริย์ สุริยวงศ์จักรพรรดิมหาศาล
๒	หัวโขนพระราม สีเขียว	ทรงนามพระรามอวตาร ในสถานกรุงศรีอยุธยา ปีพาทย์บรรเลงเพลงทเวาประสิทธิ์ ๓ วินาที แล้ว F.O.
๓	Cap. บทเรียนแบบ โปรแกรมสไลด์เทป เรื่อง รามเกียรติ์ตอนศึกไมยราพ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	บทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทป เรื่อง รามเกียรติ์ตอนศึกไมยราพ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑
๔	Cap. ทิวารม นาคะสุวรรณ สร้าง รศ.ดร.สุจริต เพียรชอบ อาจารย์ที่ปรึกษา นิสาชล มโฑพาน วุฒินันท์ จันทโรหิต บรรยาย	F.U. ปีพาทย์บรรเลงเพลงวีรชัยยักซ์ ๑๐ วินาที แล้ว F.O.

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๕	Cap. หน่วยที่ ๑ ความนำ บทละคร เรื่องรามเกียรติ์	บทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์ เทป เรื่องรามเกียรติ์ ตอนศึกไมยราพ แบ่งเนื้อหาออกเป็น ๔ หน่วย หน่วยที่ ๑ ความนำบทละคร เรื่องรามเกียรติ์
๖	Cap. หน่วยที่ ๒ สังเขป เรื่องรามเกียรติ์ ก่อนถึงตอนศึกไมยราพ	หน่วยที่ ๒ สังเขป เรื่องรามเกียรติ์ก่อนถึงตอน ศึกไมยราพ
๗	Cap. หน่วยที่ ๓ บทละคร เรื่องรามเกียรติ์ ตอนศึกไมยราพ	หน่วยที่ ๓ บทละคร เรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกไมยราพ
๘	Cap. หน่วยที่ ๔ คุณค่าของบทละคร เรื่อง รามเกียรติ์ ตอนศึกไมยราพ	หน่วยที่ ๔ คุณค่าของบทละคร เรื่องรามเกียรติ์ ตอนศึกไมยราพ F.U. ปีพาทย์บรรเลงเพลงวีรชัยยักษ ๕ วินาที แล้ว F.O.

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๘	Cap. หน่วยที่ ๑ ความนำ บทละครเรื่องรามเกียรติ์	หน่วยแรกที่นักเรียนจะได้เรียนคือ ความนำบทละคร เรื่องรามเกียรติ์ F.U. ปีพาทย์บรรเลงเพลงวิรัชยักษ ๕ วินาที แล้ว F.O.
๑๐	Cap. รามายณะ	วรรณคดีเรื่องรามายณะ เป็นวรรณคดีที่เก่าแก่และ สำคัญของอินเดีย มีมานานกว่า ๒,๐๐๐ ปีแล้ว วรรณคดีเรื่องรามายณะนี้เป็นต้นเค้าของนิยาย เรื่องพระราม
๑๑	Cap. แผนที่เอเชียตอนใต้และ เอเชียอาคเนย์	นิยายเรื่องพระราม เป็นที่รู้จักและแพร่หลายทั่วไป ทั้งในเอเชียตอนใต้และเอเชียอาคเนย์ คือใน ประเทศอินเดีย ลังกา ไทย เขมร มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ในแต่ละประเทศก็มีรายละเอียด ผิดแผกกันไป
๑๒	Cap. รามเกียรติ์	สำหรับประเทศไทย นิยายเรื่องพระรามนี้เราเรียก ว่าเรื่อง "รามเกียรติ์"

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๑๓	การแสดงหนังใหญ่	ไทยเรานำ เรื่องรามเกียรติ์มาใช้ในการแสดงหนังใหญ่
๑๔	การแสดงโขน	และแสดงโขนตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา
๑๕	หนังสือทละคร เรื่องรามเกียรติ์ ฉบับพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก และหนังสือเรียนชุดทักษะสัมพันธ์ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เล่ม ๑	สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ทรงพระราชนิพนธ์ เรื่องรามเกียรติ์บางตอนขึ้นเป็นกลอนบทละคร แต่ไม่แพร่หลาย สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงเกรงว่าเรื่องรามเกียรติ์จะสูญไป จึงได้ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นใหม่ และโปรดเกล้าฯ ให้กวีในสมัยของพระองค์ร่วมนิพนธ์ด้วยหลายตอน รามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ ๑ นี้ เป็นการรวบรวมเรื่องรามเกียรติ์ของเก่าที่กระจัดกระจายอยู่นั้นให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไปจนจบบริบูรณ์ทั้งเรื่อง เพื่อเป็นฉบับสำหรับพระนคร ดังจะเห็นได้ว่า รามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ ๑ เป็นฉบับเดียวที่มีเนื้อเรื่องสมบูรณ์ ส่วนฉบับอื่น ๆ ล้วนแต่ตัดตอนมาทั้งสิ้น เรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกโมยราพที่นักเรียนจะได้เรียน เป็นฉบับพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกหรือรัชกาลที่ ๑

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๑๖	Cap. ราม เกียรติแตกต่างจาก รามายณะหลายอย่าง	ราม เกียรติพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๑ แตกต่าง จากรามายณะของอินเดียหลายอย่าง เช่น เนื้อ เรื่อง บางตอนผิดแผกไป ชื่อตัวละครบางตัวต่างกัน เป็นต้น
๑๗	นารายณ์บรรทมลินธุ์	นอกจากนั้นอินเดียและไทยยังให้ความสำคัญแก่ เรื่อง ต่างกัน อินเดียถือว่า เรื่องรามายณะ เป็นคัมภีร์ ศักดิ์สิทธิ์ เพราะสาระสำคัญในรามายณะ เน้นหลัก ศีลธรรมจรรยา และปรัชญาศาสนาอันดี ส่วน ราม เกียรติของไทย เน้นที่ความสนุกสนาน เยี่ยงนิทาน ทั่วไป
๑๘	ภายในพระอุโบสถวัด พระพุทธชินราช จังหวัด พิษณุโลก	พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงชี้แจง ในตอนท้ายเรื่องว่า ทรงพระราชนิพนธ์ เรื่องราม เกียรติ ตาม เรื่องของพราหมณ์ มิให้ยึดถือเอาเป็นสาระ ควร ถือ เป็นตัวอย่างของความเป็นอนิจจัง คือความไม่เที่ยง แท้ของสิ่งต่าง ๆ ในโลก ซึ่งแนวคิดนี้เป็นคติของศาสนา พุทธที่คนไทยนับถือ
		พระราชนิพนธ์ตอนท้าย เรื่องมีว่า ท่านอง เสนาะ
		อันพระราชนิพนธ์ราม เกียรติ ทรงเพียรตาม เรื่องนิยายไสย ใช้จะเป็นแก่นสารสิ่งใด ตั้งพระทัยสมโภชบูชา ใครพึงอย่าได้ไหลหลง จงปลงอนิจจังสังขาร ซึ่งอักษรกลอนกล่าวลำดับมา โดยราชปรีดาก็บริบูรณ์

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๑๘	Cap. แบบฝึกหัด	<p>นักเรียนได้ทราบที่มาของเรื่องรามเกียรติ์แล้วว่า มาจากเรื่องรามายณะ อันเป็นวรรณคดีและคัมภีร์สำคัญของอินเดีย ก่อนที่จะเรียนบทเรียนต่อไป ขอให้ นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ครูแจกให้ ข้อ ๑ ถึง ข้อ ๔</p> <p>วันระยะให้ทำแบบฝึกหัด ๒ นาที ขณะเริ่มทำแบบฝึกหัด และ เมื่อใกล้หมดเวลาทำแบบฝึกหัด F.U. คนตรี ๔ วินาที แล้ว F.O.</p> <p>หมดเวลาตอบแล้วคะ ให้นักเรียนตรวจคำตอบจากสไลด์</p>
๒๐	Cap. เฉลย ๑ ก ๒ ค ๓ ข ๔ ข ๕ ก	<p>ตรวจโดยให้คะแนนตัวเองด้วยนะคะ ขอใ้ตอบได้ ๑ คะแนน ข้อใดผิดหรือไม่ได้ตอบได้ ๐ คะแนน</p> <p>F.U. คนตรี ๑๐ วินาที แล้ว F.O.</p> <p>หวังว่านักเรียนคงจะตอบถูกกันเป็นส่วนมาก ตอบเสร็จแล้ว เรียนบทเรียนต่อไปคะ</p>
๒๑	การลงรักปิดทอง	<p>เรื่องรามเกียรติ์มีอิทธิพลต่อศิลปกรรมของไทยมาก จะเห็นได้ว่ามีลวดลายเกี่ยวกับเรื่องรามเกียรติ์ปรากฏอยู่ในศิลปกรรมต่าง ๆ มากมาย เช่น การลงรักปิดทอง</p>

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๒๒	หนังสือใหญ่ (รูปอินทรีชิต)	การแกะสลักหนังสือหรือไม้เป็นตัวละครในเรื่องรามเกียรติ์
๒๓	ของที่ระลึกและเครื่อง- ประดับ	ลวดลายของที่ระลึกและเครื่องประดับ
๒๔	การทำหัวโขน	ประติมากรรม หรือรูปปั้น รูปหล่อ และการทำหัวโขน เป็นตัวละครในเรื่องรามเกียรติ์
๒๕	พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร	สำหรับสถานที่ที่มีศิลปกรรมเกี่ยวกับเรื่องรามเกียรติ์ ที่นักเรียนจะไปดูได้นั้น เช่น ที่ห้องรัตนโกสินทร์ และ พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ ในบริเวณพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร มีจิตรกรรมลายรดน้ำอยู่ที่หีบพระธรรม และตู้พระธรรม
๒๖	จิตรกรรมลายรดน้ำใน พระที่นั่งพุทไธสวรรย์	นี่คือจิตรกรรมลายรดน้ำที่ตู้พระธรรม ในพระที่นั่ง พุทไธสวรรย์
๒๗	วัดพระเชตุพนวิมลมังคลา- ราม	นี่คือวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม หรือที่เรียกกันทั่วไป ว่าวัดโพธิ์ กรุงเทพมหานคร

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๒๘	พนักพลาไลรอบพระอุโบสถ วัดโพธิ์	ที่ประดิษฐานพระเชตุพนหรือวัดโพธิ์ มีบานประดับมุก ลวดลายเรื่องรามเกียรติ์และตรงพนักพลาไลรอบพระ- อุโบสถ (ตรงตำแหน่งศรี) มีภาพนูนหินอ่อน เรื่อง รามเกียรติ์
๒๙	วัดสุทัศน์เทพวราราม	นี่คือวัดสุทัศน์เทพวราราม กรุงเทพมหานคร
๓๐	บานหน้าต่างและกรอบรูป เหนือบานหน้าต่างภายใน พระอุโบสถวัดสุทัศน์เทพ- วราราม	ที่ขอบประตูด้านหน้าของพระอุโบสถวัดสุทัศน์ บานประตูด้านหลัง และในกรอบรูปเหนือบานหน้าต่าง ภายในพระอุโบสถ (ตรงตำแหน่งศรี) มีภาพเขียน เรื่องรามเกียรติ์
๓๑	วัดราชบูรณะ จังหวัดพิษณุโลก	ลวดลายเกี่ยวกับเรื่องรามเกียรติ์ มีปรากฏมากที่สุด ในศิลปกรรมประเภทภาพเขียนผนัง หรือที่เรียกกันว่า จิตรกรรมฝาผนังจิตรกรรมฝาผนังเรื่องรามเกียรติ์ มีอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ หลายแห่ง เช่น ที่วัดราชบูรณะ จังหวัดพิษณุโลก
๓๒	วัดพุทธไสยาสน์ จังหวัด- อยุธยา	วัดพุทธไสยาสน์ จังหวัดอยุธยา ที่วัดพุทธไสยาสน์นี้ เหลือภาพรามเกียรติ์เพียงบางส่วน คือภาพทศกัณฐ์ และภาพพระลักษมณ์

ลำดับที่

ภาพ

เสียง

- ๓๓ วังสวนผักกาด กรุงเทพมหานคร - ที่หอเขียน ในบริเวณวังสวนผักกาด กรุงเทพมหานคร
- ๓๔ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม และที่มีชื่อ เสียง เป็นที่รู้จักกันทั่วไป ทั้งในหมู่ชาวไทย และชาวต่างประเทศ ก็คือจิตรกรรมฝาผนังที่พระระเบียงพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า "วัดพระแก้ว" กรุงเทพมหานคร
- ๓๕ พระระเบียงพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
- ที่พระระเบียงพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม นี้ มีจิตรกรรมฝาผนังเรื่องรามเกียรติ์ที่สวยงามมาก มีทั้งหมด ๑๗๘ ห้อง เนื้อเรื่องตั้งแต่ตอนกำเนิดสิดา ไปจนถึงตอนพระพรต พระสัตรุด พระมงกุฎ พระลบ กลับจากเมืองไถยเกษ มาเข้าเฝ้าพระรามที่อโยธยา และพระรามขุนบ้ำเห็นจกัณหน้า
- ภาพ เรื่องรามเกียรติ์ที่นักเรียนจะได้ชมในสไลด์หน่วยต่อไป ส่วนใหญ่เป็นจิตรกรรมฝาผนังที่พระระเบียงพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๓๖	Cap. แบบฝึกหัด (ใช้ภาพวัตถุทัศนเทพ- วารารามซ้อน)	<p>นักเรียนได้ทราบแล้วว่า ลวดลายเกี่ยวกับเรื่อง รามเกียรติ์ ปรากฏอยู่ในศิลปกรรมต่าง ๆ มากมาย รวมทั้งได้รู้จักสถานที่ที่มีศิลปกรรม เรื่องรามเกียรติ์ แล้ว ในตอนนี้ ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด ข้อ ๖ และ ข้อ ๗ ค่ะ</p> <p>เว้นระยะทำแบบฝึกหัด ๔๐ วินาที ขณะ เริ่มทำแบบฝึกหัด และเมื่อใกล้หมดเวลา ทำแบบฝึกหัด F.U. คนตรี ๔ วินาทีแล้ว F.O.</p>
๓๗	Cap. เฉลย ๖ ข ๗ ง	<p>หมดเวลาตอบแล้วค่ะ ตรวจสอบคำตอบของนักเรียน ได้เลย อย่าลืมตรวจโดยการให้คะแนนนะคะ ข้อใด ถูกได้ ๑ คะแนน ตรวจสอบเสร็จแล้ว เรียบนบทเรียนต่อไป F.U. คนตรี ๔ วินาที แล้ว F.O.</p>

หน่วยที่ ๒

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๑	<p>ทศกัณฐ์ (จิตรกรรมฝาผนัง รูปโฉม ทศกัณฐ์ที่เสาศระระเบียง พระอุโบสถวัดพระศรีรัตน- ศาสดาราม)</p>	<p>F.U. ปีพาทย์บรรเลงเพลงกราวใน ๑๐ วินาที แล้ว F.O.</p>
๒	<p>Cap. หน่วยที่ ๒ สังเขปเรื่องรามเกียรติ์ ก่อนถึงตอนศึก โมยราพ</p>	<p>หน่วยที่ ๒ เป็นเนื้อเรื่องรามเกียรติ์อย่างย่อ ๆ ก่อนถึงตอนศึก โมยราพ</p>
๓	<p>นารายณ์ปราบหนทุก (รูปหล่อสัมฤทธิ์หน้าโรงละคร แห่งชาติ)</p>	<p>เรื่องรามเกียรติ์เป็นเรื่องยาวมาก ต้นเค้าของเรื่อง คือ ตามความเชื่อของศาสนาฮินดู หรือศาสนาพราหมณ์ เชื่อกันว่า เมื่อมีผู้ประทุติตัวเป็นพาลมาเกิดในโลก และก่อความเดือดร้อนไปทั่ว พระนารายณ์เทพเจ้า องค์หนึ่งของฮินดูก็จะอวตาร คือแบ่งภาคลงมาเกิดใน- โลกมนุษย์ และปราบพาลเพื่อให้มนุษย์ได้มีสันติสุข</p>
๔	<p>โฉมชุกยกรบ</p>	<p>ใน เรื่องรามเกียรติ์ พระนารายณ์อวตารมาเป็นพระราม เพื่อปราบทศกัณฐ์และวงศ์ญาติที่มีฤทธิ์อำนาจมาก แต่ประทุติตัวเป็นพาล ดังนั้นใน เรื่องรามเกียรติ์ พระรามจึงเปรียบ เสมือน เป็นตัวแทนของฝ่ายถูกคือ</p>

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
		ฝ่ายธรรมะ ส่วนทศกัณฐ์ก็เปรียบเสมือนตัวแทนของฝ่ายผิดคือฝ่ายอธรรม .
๔	พระราม พระลักษมณ์ และนางสีดา เดินป่า	พระราม เป็นโอรสกษัตริย์กรุงอโยธยา พระองค์ได้รับคำสั่งจากพระชนก ให้มาดำเนินชีวิต เป็นนักบวชอยู่ในป่าเป็นเวลา ๑๔ ปี ก่อนที่จะรับราชสมบัติเป็นกษัตริย์ สืบราชวงศ์ต่อไป พระลักษมณ์ผู้เป็นอนุชา และนางสีดาชายาของพระราม ได้ตามเสด็จมาอยู่ป่าด้วย
๖	พระรามตามกวาง	ทศกัณฐ์กษัตริย์แห่งกรุงลงกาได้ทราบข่าวความงามของนางสีดา และใคร่จะได้นางมาเป็นชายา จึงให้มารีศแปลงเป็นกวางทองไปลวงพระราม พระลักษมณ์ให้ออกติดตามกวาง ทิ้งนางสีดาไว้ ณ ศาลาที่พักแต่เพียงผู้เดียว
๗	ทศกัณฐ์ลักนางสีดา	เมื่อนางสีดาถูกทิ้งให้อยู่ตามลำพัง ทศกัณฐ์ก็เข้าไปลักนางสีดา และพาไปไว้ที่กรุงลงกา ซึ่งเป็นเกาะใหญ่ กลางมหาสมุทร การกระทำนี้นับเป็นสาเหตุของสงครามระหว่างพระรามกับทศกัณฐ์

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๘	หนุมานถวายตัวต่อพระราม พระลักษณ	พระรามกับพระลักษณ ได้รับความช่วยเหลือจาก ลิงขวานครซัดชิน ซึ่งเป็นลิงที่มีฤทธิ์มาก ในจำนวนลิง เหล่านี้มีหนุมาน เป็นลิงที่มีฤทธิ์มากที่สุด และมีความ จงรักภักดีต่อพระรามอย่างยิ่ง ภาพนี้คือ ภาพตอนหนุมานถวายตัวต่อพระรามและ พระลักษณ
๙	พิเภกพบทหารลิงของพระราม	ทางฝ่ายลงกา ทศกัณฐ์ฝันร้าย พิเภกน้องชายทศกัณฐ์ ทำนายฝัน แล้ว เสนอให้แก้ไขด้วยการคืนนางสีดาให้ แก่พระราม ทศกัณฐ์ไม่ทำตาม ข้ายังโกรธพิเภกถึงกับ ขับออกจาก เมือง พิเภกจึงเดินทางมาสวามีภักดีต่อ พระราม
๑๐	พิเภกถูกจับและถูกนำตัว ไปเฝ้าพระราม (ภาพนูนหินอ่อน วัดโพธิ์)	ภาพซ้าย - ทหารลิงจับตัวพิเภก ภาพขวา - พิเภกถูกนำตัวไปเฝ้าพระราม ทั้งสองภาพ คือภาพนูนหินอ่อน ที่ผนังพาไล รอบพระอุโบสถวัดโพธิ์
๑๑	จองถนน	ต่อมาพระราม พระลักษณกับลิงขวานครซัดชินได้ยก กองทัพใหญ่ จองถนนข้ามมหาสมุทรมาตั้งทัพที่เกาะ ลังกา เพื่อชิงนางสีดากลับคืน

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๑๒	ไมยราพ เดินทางมา ฝ้า ทศกัณฐ์	<p>ในภาพหนุมานกับลิงชวานครชัคชินกำลังชนก้อนหิน มาจองถนน คือสร้างถนนข้ามมหาสมุทร</p> <p>ทศกัณฐ์ได้ให้ญาติหลายตนออกรบกับพระราม ญาติ เหล่านั้นก็พ่ายแพ้เสียชีวิต ทศกัณฐ์คิดถึงไมยราพ ซึ่งครองเมืองบาดาลว่า เป็นผู้มฤตภูมิมาก มีกล้องสำหรับ เป่ายาวิเศษพร้อมด้วยมนต์สำหรับสะกดให้หลับ จึงไป ขอให้ไมยราพมาช่วยทำสงคราม</p> <p>ในภาพไมยราพกำลังเดินทางมา ฝ้าทศกัณฐ์</p>
๑๓	Cap. แบบฝึกหัด	<p>นักเรียนได้ทราบแล้วว่า พระราม พระลักษมณ์ และ นางสีดา มาดำเนินชีวิตเป็นนักบวชอยู่ในป่า ทศกัณฐ์ มาลักนางสีดาไปไว้ที่กรุงลงกา เป็นสาเหตุให้เกิดสงคราม ระหว่างฝ่ายพระรามกับฝ่ายทศกัณฐ์ ตอนนี้นำนักเรียนทำ แบบฝึกหัดข้อ ๑ ถึงข้อ ๕ ก่อนเรียนบทเรียนต่อไปค่ะ</p> <p>เว้นระยะให้ทำแบบฝึกหัด ๒ นาที ขณะเริ่มทำแบบฝึกหัด และเมื่อใกล้หมดเวลาทำแบบฝึกหัด F.U. ดนตรี ๕ วินาที แล้ว F.O.</p>

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๑๔	Cap. เฉลย ๑ ง ๒ ค ๓ ข ๔ ง ๕ ก	หมดเวลาตอบแล้วค่ะ ตรวจคำตอบได้เลย ข้อใดถูก ได้ ๑ คะแนนนะคะ F.U. คนตรี ๑๐ วินาที แล้ว F.O.
๑๕	ไทรทำนายฝัน ไมยราพ จึงสั่งให้จับไววิกกับมารดา ไปขังไว้	ก่อนที่ไมยราพจะได้รับข่าวสงคราม ไมยราพฝันว่า มีดาวดวงน้อยเปล่งรัศมีดบังดวงจันทร์ ครั้นให้ไทร ทำนายฝัน ไทรทูลว่า จะมีพระญาติได้ขึ้นครองราช- สมบัติแทนไมยราพ ไมยราพจึงให้ไทรตรวจดวงชะตา ของพระญาติ ไทรพบว่าดวงชะตาของไววิกแสดงว่า จะได้ครองราชสมบัติ ไมยราพจึงให้จับไววิกกับนาง หิรากวน ผู้เป็นมารดาไปใส่ตรขังไว้
๑๖	พิเภก (จิตรกรรมฝาผนังรูปโขนพิเภก ที่เสาศระระเบียงพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม)	ฝ่ายพระรามก็ฝันว่า พระราชมารดาบังพระอาทิตย์ แล้วจับพระอาทิตย์ไปได้ แล้วพระรามก็ขึ้นพระหัตถ์ ไปหักศัตรในพรหมโลก ส่วนพระบาทนั้นยื่นลงไปใต้ ธรณี พิเภกโอรสของพระรามพยากรณ์ว่า พระรามจะ ถูกศัตรูจับไป ภายหลังจึงรอดมาได้ แล้วจะมีเกียรติยศ เลื่องลือไปทั่วตั้งแต่บาดาลจนถึงพรหมโลก ในภาพคือพิเภกโอรสของพระราม

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๑๗	ทมนานอมพลับพลา	เมื่อได้ทราบเช่นนั้น กองทัพของพระรามก็จัดการ อยู่ยามรักษาพระรามอย่างเข้มงวด ทมนานนิมิตตน ให้มีกายใหญ่ อมพลับพลาของพระรามไว้ ส่วน พระลักษมณ์กับพระยาสุคริพนั่ง เป็นยาม เฝ้าอยู่กับพระ- แท่นที่บรรทมของพระราม
๑๘	โมยราฟแปลง เป็นลิงป่า	โมยราฟได้ลอบ เข้าไปใกล้กองทัพของพระราม แล้ว แปลง เป็นลิงป่าตัว เล็กเข้าไปปะปนกับทหารลิงของ พระราม ได้ทราบจากพลทหารลิงว่า เมื่อถึง เวลา พระอาทิตย์ทอแสงขึ้นมาจากขอบฟ้า พระรามก็จะ พัน เคราะห์
๑๙	โมยราฟกวัดแกว่งกล้องทิพย์ บนเขาโสภาส	โมยราฟจึง เหาะขึ้นไปบนเขาโสภาส กวาดแกว่งกล้องทิพย์ ทำให้พลทหารลิง เข้าใจว่าดาวประกายพฤษ์ขึ้น คง เป็นเวลาจวนสว่าง ซึ่งเป็น เวลาพันเคราะห์ของ พระราม พลลิงทั้งหลายจึง เลิกอยู่ยาม หยกอกเข้ากัน และพากันนอน
๒๐	Cap. แบบฝึกหัด (ใช้ภาพการแสดงโขน พระรามรบกับทศกัณฐ์ ช้อน)	นักเรียนได้ทราบ เรื่องย่อของ เรื่องราม เกียรติ์ก่อนถึง ตอนศึกโมยราฟแล้ว ก่อนเรียนบทเรียนต่อไป ขอให้ นักเรียนทำแบบฝึกหัด ข้อ ๖ ถึง ข้อ ๑๐

ลำดับที่

ภาพ

เสียง

เว้นระยะให้ทำแบบฝึกหัด ๒ นาที ขณะเริ่มทำ
แบบฝึกหัด และ เมื่อใกล้หมดเวลาทำแบบฝึกหัด
F.U. คนตรี ๘ วินาที แล้ว F.O.

๒๑ Cap.

ตรวจคำตอบได้เลยค่ะ

เฉลย

F.U. คนตรี ๑๐ วินาที แล้ว F.O.

๖ ค

๗ ข

๘ ก

๙ ง

๑๐ ก

หน่วยที่ ๓

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๑	หนุมานตีโมยราพ (การแสดงโขนของกรม- ศิลปากร)	F.U. ปีพาทย์บรรเลงเพลงเชิด ๑๐ วินาที แล้ว F.O.
๒	Cap. หน่วยที่ ๓ บทละครเรื่อง รามเกียรติ์ ตอนศึกโมยราพ	หน่วยที่ ๓ บทละคร เรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกโมยราพ ในหน่วยที่ ๓ นี้จะแบ่งเนื้อเรื่องออกเป็น ๓ ตอนคือ ตอนที่ ๑ โมยราพสะกดทัพแล้วลักพาพระรามไปยัง เมืองบาดาล ตอนที่ ๒ หนุมานหิกล่ามต่าง ๆ ของเมืองบาดาล จนได้พบมัจฉานุ ตอนที่ ๓ หนุมานเข้าเมืองบาดาล ช่วยเหลือพระราม และการต่อสู้ระหว่างหนุมานกับโมยราพ จนกระทั่งโมยราพสิ้นชีวิต
๓	หัวโขนตัวละครหลายตัว ทั้งตัวพระ เทวดา ฤาษี ยักษ์ และลิง	ก่อนที่นักเรียนจะได้เรียนหน่วยที่ ๓ ขอทบทวน นักเรียนเกี่ยวกับความรู้เรื่องกลอนบทละครสักเล็กน้อย กลอนบทละครนั้น เมื่อกล่าวถึงตัวละคร แต่ละตัวที่มีความ สำคัญต่างกัน ก็จะใช้คำขึ้นต้นที่ต่างกันด้วย

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๔	Cap. เมื่อนั้น บัดนั้น มาจะกล่าวบทไป	คำขึ้นต้นที่ใช้ในกลอนบทละคร คือคำว่า "เมื่อนั้น" "บัดนั้น" และ มาจะกล่าวบทไป
๕	พระราม (การแสดงโขนของ กรมศิลปากร)	ขึ้นต้นด้วย "เมื่อนั้น" เมื่อเป็นตัวละครสำคัญของตอนนั้น ๆ หรือเป็นตัวละครสูงศักดิ์ เช่น เป็นกษัตริย์ เจ้าเมือง พระฤาษี หรือ โอรส - ธิดา ของกษัตริย์ ตัวอย่าง เมื่อนั้น พระรามสุริยวงศ์นำถา หรือ เมื่อนั้น พระยาไมยราพย์กษา เป็นต้น
๖	หัวโขนหนุมาน	ถ้าเป็นชาวบ้านทั่วไป หรือทหารหังปวง จะขึ้นต้น ด้วย "บัดนั้น" ตัวอย่าง บัดนั้น เสนาผู้ใหญ่ใจหาญ หรือ บัดนั้น สุคริพหนุมานกระปี่ศรี เป็นต้น

ลำดับที่

ภาพ

เสียง

๗ หัวโขนพระอิศวร

สำหรับคำขึ้นต้น "มาจะกล่าวบทไป" ใช้เมื่อเป็น
การขึ้นตอนใหม่ และนิยมใช้เมื่อกล่าวถึงเทวดา

ตัวอย่าง

มาจะกล่าวบทไป ถึงเทพไท เรืองศรี
จำนวนคำในกลอนบทละครไม่แน่นอน โดยทั่วไปจะใช้คำ
ตั้งแต่ ๖ - ๘ คำ ลักษณะสัมผัสเหมือนกลอนสุภาพ

๘ Cap.

เมื่อนั้น พระยาไมยราพยักษ์ นักเรียนจะเห็นว่า กลอนบทละคร เรื่องรามเกียรติ์
ครึ่ง เสรีแกว่งกลองฉมฉม อสุรีก็เหาะกลับมา คอนสีกไมยราพ ในหนังสือเรียนของนักเรียนนั้น เมื่อจบ
๓ ๒ คำ ๓

บทกลอนตอนหนึ่ง ๆ จะขึ้นด้วยคำว่า ๓ ๒ คำ ๓ บ้าง
๓ ๔ คำ ๓ บ้าง ฯลฯ จำนวนตัวเลขเหล่านี้คือจำนวน
คำกลอนโดยนับ ๒ วรรค เป็น ๑ คำกลอน กลอนบทนี้
เขียนว่า ๒ คำ ก็แสดงว่ามี ๒ คำกลอน

๙ Cap.

บัดนั้น มัจฉานุถุทธินแรงแข็งขัน
ปล้ำปลุกคลีตีประจัญ พัลวันหลบหลีกไปในที่
ลับกัศวัดเหวี่ยงอุตุตุต ทะยานยุทธไม้ท้อถอยหนี
กอดรัดพิศกันเป็นโกลี เปลี่ยนท่าเปลี่ยนทีรอน-

ราญ

๓ ๔ คำ ๓ เชิด

นักเรียนคงจะสังเกตเห็นว่า เมื่อจบกลอนบทนี้มี

คำว่า ๔ คำ และ เชิด นักเรียนเข้าใจแล้วว่า

" ๔ คำ" หมายถึง มีจำนวน ๔ คำกลอน ส่วนคำว่า

"เชิด" นั้น เป็นชื่อเพลงหน้าพาทย์ คือ เพลงที่มี

ปีพาทย์บรรเลง ไม่นิยมมีเนื้อร้องใช้ประกอบกิริยา

อาการของตัวละครในการแสดงโขนหรือละคร นอกจาก

เชิดแล้ว ยังมี เหาะ ตระ กล่อม ขุน โอด คุกพาทย์

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
		<p>กราว เสมอ เป็นต้น F.U. ปีพาทย์ บรรเลงเพลงกราวใน ๕ วินาที แล้ว F.O.</p>
๑๐	ทหารลิง เลิกอยู่ยาม	<p>คราวนี้เรามาเริ่มเนื้อเรื่องตอนที่ ๑ กันได้แล้วคะ เนื้อเรื่องตอนที่ ๑ ไมยราพสะกดทัพแล้วลักพา พระรามไปยังเมืองบาดาล เมื่อไมยราพกวัดแกว่งกลดองมณีเสร็จแล้วก็เหาะ กลับมาที่กองทัพของพระราม เข้าไปแอบพุ่มไทรดูอยู่ เห็นพลลิงทั้งหลายเลิกตรวจตรา เลิกอยู่ยาม ไมยราพ ก็ย่องเข้าไป เห็นพลลิงบางหมู่ยังไม่หลับ จึงถอยออกมา</p>
๑๑	ไมยราพ เป่ากลองรัตนา	<p>ทำนอง เสนาะ จิงหุตุยีนอยู่เหนือลม ทำตามอาคมยักษา เทยาสะกณนิทรา ใส่กลองรัตนาแล้วเป่าไป ต้องหมุโยธาพานริน มีว เมาไปสิ้นไม่ทันได้ ก็หลับสนิททั้งทัพชย ไม่เป็นสติสมประดี</p>

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๑๒	พระยาสุครีพและหนุมาน หลับ	พลลิงทั้งหลายพากันหลับหมด ไมยราพจึงเดินเข้าไปจนถึงปาก วายุบุตร คือปากหนุมาน แล้วรำยมนต์เป่าไปอีกครึ่ง คราวนี้ทั้งพระยาสุครีพ และหนุมานหลับ ไมยราพจึง เดินเข้าไปในปากของหนุมาน
๑๓	พิเภก พระลักษมณ์ พระราม หลับสนิท	เมื่อถึงพลับพลา ก็เห็นพลลิงทั้งหลายหลับหมด เหลือแต่พิเภกกับพระลักษมณ์นั่ง เฝ้าอยู่แทนพระบาท ของพระราม ไมยราพจึงรำยมนต์สะกด พร้อมทั้ง เป่ายาเข้าอีก ๓ ครั้ง คราวนี้ทั้งพระราม พระลักษมณ์ และพระยาพิเภกต่างหลับสนิท ไมยราพจึงเดินขึ้นไป บนพลับพลา
๑๔	ไมยราพซ่อนพระรามขึ้น พาดบ่า	ไมยราพยินดีศความงามของพระราม-พระลักษมณ์ เป็นครู่ หลังจากนั้นจึงซ่อนพระรามขึ้นพาดบ่า พาออก จากปากของหนุมาน เชิดลึง ชำแรกแหกรกพื้นสุธาธาร ด้วยกำลึงขุนมารชาณุสมร ข้ามด่านผ่านทางพนาทร พาจรเร่งรีบไปธานี
๑๕	พระรามถูกขังอยู่ใน กรงเหล็ก	ไมยราพพาพระรามไปยังเมืองบาดาล เมื่อถึงเมือง ไมยราพก็สั่งอำมาตย์ให้เอาพระรามไปขังไว้ในกรงเหล็ก แล้วนำไปไว้ที่ตงตาลท้ายเมือง พร้อมทั้งให้เกณฑ์พลยักษ์ จำนวนหนึ่งไปเฝ้าคอยอยู่ยามรักษาพระราม .

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๑๖	กะทะใบใหญ่เดือดพลุ่ง	<p>และสั่งต่อไปว่า ท่านองเสนาะ อันยี่ศิรากวนอสุริ ให้ตักน้ำใส่ที่กะทะใหญ่ ตั้งไว้ยังหน้าพระลานชัย ต่อปัจจุสมัยเวลา ภูจะต้มมนุษย์กับลูกมัน ให้ม้วยชีวันสังขาร สิ่งเสร็จเสด็จยาตรา เข้าที่ไสยาสำราญ ไมยราพสั่งให้นางพิรากวนตักน้ำใส่กะทะใหญ่ตั้งไว้ หน้าพระลาน เพื่อจะต้มพระรามกับไววิกิในตอนเช้า</p>
๑๗	Cap. แบบฝึกหัด	<p>จบตอนที่ ๑ ไมยราพสะกดทัพแล้วลักพาพระรามไป ยังเมืองบาดาล ขวางนี้ให้นักเรียนพักสายตาจากภาพ สไลด์สักครู่ แล้วทำแบบฝึกหัดข้อ ๑ ถึง ข้อ ๔ ที่ ครูแจกให้ณะคะ เว้นระยะให้ทำแบบฝึกหัด ๒ นาที ขณะเริ่มทำ แบบฝึกหัด และเมื่อใกล้หมดเวลาทำแบบฝึกหัด F.U. คนตรี ๘ วินาที แล้ว F.O.</p>
๑๘	Cap. เฉลย ๑ ข ๒ ง ๓ ก ๔ ก ๕ ค	<p>หมดเวลาตอบแล้ว ให้นักเรียนตรวจคำตอบของนักเรียน ด้วยนะคะ อย่าลืมตรวจโดยการให้คะแนน ข้อใดถูก ได้ ๑ คะแนน ข้อใดผิดหรือไม่ได้ตอบได้ ๐ เสร็จ แล้วเตรียมเรียนบทเรียนต่อไปคะ F.U.คนตรี ๑๐ วินาที แล้ว F.O.</p>

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๑๙	<p>พระยาสุคริพ (จิตรกรรมฝาผนังรูปโขน สุคริพ ที่เสาศระระ เปียง พระอุโบสถวัดพระศรี- รัตนศาสดาราม)</p>	<p>เนื้อ เรื่องตอนที่ ๒ หนุมานหักด่านต่าง ๆ ของเมือง บาดาล จนได้พบมัจฉานุ ทางฝ่ายพลับพลาของพระราม เมื่อลมพัดมาหนุมาน ก็ตื่นขึ้น หนุมานรีบ เรียกสุคริพพร้อมทั้งบอกว่าตนเคลิ้ม หลับไปหูบหนึ่ง อาจจะเป็นเพราะไมยราพลอบสะกด เข้ามาก็เป็นได้ ให้สุคริพรีบเข้าไปดูพระราม สุคริพ จึงรีบไปยังพลับพลาทันที ในภาพคือพระยาสุคริพ ทหารเอกผู้หนึ่งของพระราม ในเรื่องรามเกียรติ์ บางครั้งจะเรียกสุคริพว่า "ลูกพระอาทิตย์" ทั้งนี้เพราะสุคริพ เป็นลูกของพระ อาทิตย์</p>
๒๐	<p>พระลักษณโศก เศร้า พิเภกกราบทูลพระลักษณ</p>	<p>สุคริพตกใจยิ่งนัก เพราะพระรามหายไป จึง เรียก หนุมานและทหารสิงหังปวง แล้วเดินร้องไห้เข้าไป ปลุกพระลักษณ เมื่อพระลักษณตื่นขึ้น ไม่เห็นพระราม ก็ร้องไห้รำพัน ทำนอง เสนาะ ปานนี้ พระจอมมงกุฎ เกศ จะแสนทุกข์แสนทเวชเป็นไฉน มันจะทำลำบากตรากไว้ ฤาจะฆ่าฟันให้บรรลัยลาย แม้พระศรีวิกรม์จักรแก้ว ล่วงแล้วสุดสิ้นสังขาร น้องจะอยู่ไปโยให้หรมาน จะวายปราณตาม เสด็จไปเมืองฟ้า ให้พันฮัปยศอดสู แก่หมู่ใครโลกถ้วนหน้า</p>

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
		<p>รำเพลงแสงโสมโศกโศกา ตั้งว่าจะสิ้นสมประดี หนุมาน สุครีพ พิเภก และทหารลิงทั้งปวงก็พากัน ร้องให้คร่ำครวญถึงพระราม พิเภก เมื่อได้สติจึง กราบทูลพระลักษมณ์ว่า พระรามยังคงมีชีวิตอยู่ ขอให้ หนุมานตามไปช่วยพระรามยัง เมืองบาดาล</p>
๒๑	หนุมานออกจากพลับพลา	<p>พระลักษมณ์สั่งหนุมานให้ เร่งตามพระรามไป หนุมาน จึงตามทางจากพิเภก เมื่อได้คำตอบแล้วก็รีบ เดินทาง ทันที</p>
๒๒	หนุมาน เดินทางถึงสระบัว ซึ่ง เป็นต้นทางไปสู่บาดาล	<p>ทำนอง เสนาะ จึงพิจารณาคงสำคัญ ซึ่งพิเภกกุมภพันบอกให้ ก็ถึงต้นนครพานาลัย แลไปเห็นสระปทุมมาลัย</p>
๒๓	หนุมานหักก้านบัว	<p>กระปี่สีลา มีบัวดอกหนึ่งเท่ากงรถ บานสดกลั่นเกลี้ยงหอมหวาน ขุนกระปี่ผู้ปรีชาชาญ ก็หักก้านลอคไปด้วยฤทธา ดอกบัว เท่ากงรถนี้เป็นค่านที่ ๑ ของเมืองบาดาล</p>

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๒๔	ทนมาน เห็นกำแพงศิลา	<p>ทนมาน เดินทางไปจนกระทั่ง ทำนอง เสนาะ</p> <p>แล เห็นกำแพงแลงล้อม บ้อมค้ายดู เชื้อนแน่นหนา ล้วนแล้วไปด้วยศิลา หมู่ยักษ์รักษานับพัน กำแพงศิลามีหมู่ยักษ์รักษามากมายเป็นค้ำนที่ ๒ ของ เมืองบาดาล</p>
๒๕	ทนมานต่อสู้กับยักษ์	<p>หมู่ยักษ์ที่รักษากำแพงต่างฉวยอาวุธ เข้าต่อสู้กับ ทนมาน ทนมานสามารถฆ่ายักษ์เหล่านั้นจนหมดสิ้น</p>
๒๖	ทนมานต่อสู้กับพระยา- ข้างตกมัน	<p>ทนมาน เดินทางต่อไป จนกระทั่งได้พบกับข้างงางอน สูงใหญ่ กำสังตกมันขวางหน้าอยู่ ทนมาน เข้าไปต่อสู้ กับพระยาข้างนั้น และฆ่าพระยาข้างตาย</p> <p>ทำนอง เสนาะ</p> <p>บัดนั้น ทนมานผู้ชาญชัยศรี หลบหลีกว่องไวในที่ ชุนกระเป๋เหี้ยบงาคชาชาญ เป็นขึ้นด้วยกำลังสามารถ ่องอาจหักคอคชสาร ล้มลงกับพื้นสุธาธาร วายปราณสิ้นชีพชีวา พระยาชสารตกมันนับเป็นค้ำนที่ ๓ ของเมืองบาดาล</p>

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๒๗	ภูเขากะทบกันเกิด- เพลิงกรด	เสร็จจาก หักด้านพระยาชสารตกมันแล้ว หนุมาน เดินทางต่อไปอย่างรวดเร็ว จนถึงด้านที่ ๔ ของ เมืองบาดาล ทำนอง เสนาะ รวดเร็วตั้งสมพิศพาน ถึงสถานที่ร่วมทางใหญ่ ให้คิดจงนสนเท่ห์ใจ แลไปเห็น เขากะทบกัน เป็นประกายเพลิงแรงแสงกล้า เสียงก้องไกลาเลื่อนลั่น เปลวพลุ่งรุ่งโรจน์ไม่มีควัน ร้อนตั้งสุริยฉับบรรลัยกาล ด้านที่ ๔ นี้คือภูเขากะทบกันเกิดเพลิงกรดประกาย ร้อนแรงยิ่งนัก
๒๘	หนุมานหัก เขากะทบกัน	หนุมาน เผ่นทะยานขึ้นไปบนยอด เขา และหัก เขากะทบก กันได้สำเร็จ เพลิงกรดดับสิ้นทันที
๒๙	หนุมานต่อสู้กับยุง	เมื่อ เสร็จจากหัก เขากะทบกันแล้วหนุมานก็ เดินทาง ต่อไปจนถึงด้านที่ ๕ ของเมืองบาดาล ทำนอง เสนาะ .. แลไปเห็นยุง เท่าแม่ไก่ ผุงใหญ่บินว่อนขวางหน้า ขุนกระบี่ผู้มีศักดา เข้าไล่ เช่นฆ่ารอนราญ แล้วในที่สุดหนุมานก็สามารถฆ่ายุงผุงใหญ่นั้น ได้หมด หนุมานจึง เดินทางต่อไป

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๓๐	ทนมาน เดินทางมาถึงสระบัว	จนกระทั่งมาถึงสระบัวกว้างใหญ่ ทนมานขุนงงไม่ทราบ จะเดินทางต่อไปทางใด
๓๑	มัจฉานูต่อสู้กับทนมาน	สระบัวนี้เป็นค่าน้ำในของเมืองบาดาล มีมัจฉานู คอยเฝ้ารักษาค่าน ขณะที่มัจฉานูตระเวนตรวจตรา มาถึงขอบสระก็พบกับทนมาน มัจฉานูโกรธยิ่งนักที่เห็นทนมานล่องผ่านค่านเข้ามา จึงตรงเข้าต่อสู้ ทำนอง เสนาะ แคล้วคล่องว่องไวทั้งสองข้าง ต่างคนต่างหาทางยุสมร ถอยที่ถอยมีฤทธิรอน ต่อกรไม่ขลาดกัน
๓๒	ทนมานถามมัจฉานู	ทนมานสงสัยนักที่เหตุใดจึงฆ่าสิ่งน้อยนี้ไม่ตาย จึงถามมัจฉานูว่า ชื่ออะไร ลูกเต๋าเหล่าใคร ทำไม จึงมาอยู่รักษาค่านของพระยาโมยราพ
๓๓	โมยราพพบมัจฉานูที่ชาย- ทะเล	มัจฉานูได้ฟังทนมานถามดังนั้นก็ร้องตอบว่า นาม ของเราคือ

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
		<p>ท่านอง เสนาะ</p> <p>ชื่อมัจฉานุวิยวุฒิ บุตรนางมัจฉาทวงสมร สำรอกไว้ริมสาคร ไมยราพฤทธิรอนได้มา เสี่ยงไว้เป็นบุตรบุญธรรม ได้อยู่ด้านซีกพิภพ ปิตุเรศของเราผู้ศักดิ์ดา ชื่อว่าคำแหงหนุมาน ตัวท่านนี้เป็นวานร นามกรชื่อไรจึงอาจหาญ ล่วงมาถึงมือพระกาล ไม่กลัววายปราณหรือว่าไร ในภาพคือไมยราพตอนพบมัจฉานุที่ชายทะเล และได้ พามัจฉานุไปเสี่ยงไว้เป็นบุตรบุญธรรม</p>
๓๔	หนุมานหาวเป็น ดาว เดือน ตะวัน	<p>หนุมานได้ฟังคำตอบของมัจฉานุก็ดีใจมาก บอกมัจฉานุ ว่าตนเองคือหนุมาน แต่มัจฉานุไม่เชื่อ ต้องหาวเป็น ดาว เดือนและตะวัน ให้เห็นก่อน จึงจะเชื่อว่าเป็น หนุมานทหารเอกของพระนารายณ์จริง หนุมานจึงเหาะ ขึ้นไปบนอากาศ ช้างประสานงา หาวเป็นดาวเดือนทินกร เขจรสว่างเวหา เสร็จแล้วก็กลับลงมา ยังพื้นพสุธาทันที</p>
๓๕	หัว โขนหนุมาน	<p>เมื่อเห็นประจักษ์ดังนั้นมัจฉานุดีใจยิ่งนัก หนุมานก็ดีใจมากเช่นเดียวกัน หนุมานตรงเข้าสวม กอดรับขวัญมัจฉานุ และหลังจากกล่าวให้ภัยมัจฉานุ แล้ว หนุมานก็ถามถึงทางที่จะไปบาตาล</p>

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๓๖	<p>มัจฉานู (จิตรกรรมฝาผนังรูปโขนมัจฉานู ที่เสาชิงช้า เบื้องพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม)</p>	<p>มัจฉานูได้ฟังคำถามก็อัดอั้นตันใจยิ่งนัก บังคมไหว แล้วตอบทูลมานว่า ท่านอง เสนาะ ข้อนี้ขัดสน เป็นพันคิด พระบิดาจงโปรด เกศ ด้วยพระยาไมยราพอสูรี ได้เลี้ยงลูกนี้จนใหญ่มา พระคุณตั้งคุณบิดุ เรศ ซึ่งบังเกิด เกศ เกศ อันซึ่งจะบอกมรคา ตั้งข้าไม่มีกตัญญู บิดาลงมาทางไหน ทางนั้นจะไปยังมีอยู่ จงเร่งศินิจศินดู ก็จจะรู้ด้วยปรีชาชาญ</p>
๓๗	<p>หนุมานหักก้านบัว</p>	<p>หนุมานได้ฟังก็คิดได้ รีบหักก้านบัวแล้วลอบไป ตามไส้บัวอย่างว่องไว</p>
๓๘	<p>Cap. แบบฝึกหัด</p>	<p>จบเนื้อเรื่องตอนที่ ๒ หนุมานหักก้านต่าง ๆ ของ เมืองบาดาล และเดินทางต่อไปจนได้พบกับมัจฉานู ช่วงนี้ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดข้อ ๖ - ๑๐ ครบ เว้นระยะให้ทำแบบฝึกหัด ๒ นาที ขณะเริ่มทำแบบฝึกหัด และเมื่อใกล้หมดเวลา ทำแบบฝึกหัด F.U. คนตรี ๘ วินาที แล้ว F.O.</p>

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๓๔	Cap. เฉลย ๖ ง ๗ ก ๘ ก ๙ ก ๑๐ ข	หมดเวลาตอบแล้วครับ ตรวจคำตอบได้เลย เสร็จแล้วชมสไลด์เนื้อ เรื่องตอนที่ ๓ ต่อไป F.U. คนตรี ๑๐ วินาที แล้ว F.O.
๔๐	นางพิรากวนเดินมาตักน้ำ	เนื้อ เรื่องตอนที่ ๓ หนุมานเข้าเมืองบาดาล ช่วยเหลือ พระราม และการต่อสู้ระหว่างหนุมาน กับโมยราพ จนกระทั่งโมยราพ สิ้นชีวิต หนุมานเดินทางมาจนถึงสระใกล้ประตูเมืองบาดาล และเข้าไปกำบังกายแอบต้นโศกอยู่ริมสระ ฝายนางพิรากวน พระยาโมยราพใช้ให้ไปตักน้ำใส่ กระทะ เพื่อจะต้มพระรามกับไวยวิก จึงกระตียด กระออมเดินมา

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๔๑	นางพิราภวนร้องไห้ หนุมานปลอบนางพิราภวน	เมื่อถึงสระน้ำ นางพิราภวนนั่งลงริมสระ แล้วร้องไห้ คร่ำครวญถึงไวยวิกฤกษ์ชาย พร้อมทั้งออกนามพระรามว่า ท่านอง เสนาะ อนิจจาสงสารตัวเจ้า รุ่งเช้าก็จะม้วยอาสัญ ก็องค์พระรามด้วยกัน ใครจะช่วยได้นั้นก็ไม่มี หนุมานได้ยินนางพิราภวน "รำพันออกนามพระราม" จึงเดินเข้าไปปลอบนาง และบอกให้ทราบว่าคุณคือ หนุมานทหารของพระราม ให้นางพิราภวนช่วยพา เข้าไปใน เมืองตนจะฆ่าไมยราพให้ตาย.
๔๒	ดงตาล เมืองบาดาล	นางพิราภวนได้ยินก็ดีใจยิ่งนัก ท่านอง เสนาะ มีความชื่นชมโสมนัส ดั่งได้สมบัติในสวรรค์ จึงว่าไมยราพชาตฤกษ์ มั่นเอาพระองค์ไปไว้ ดงตาลท้ายเมืองอสุรี อยู่ที่ในกรงเหล็กใหญ่ อสุรารักษาทั้งนอกใน ซึ่งจะพาเข้าไปนั้นยากนัก
๔๓	กำแพง เมืองบาดาล มีจักรกรวดบนกำแพง	ด้วยว่ากุมภกัณฑ์มาประทุ ชึ่งดูมิได้เบาหนัก ถึงจะเหาะข้ามกำแพงยักษ์ ก็จะต้องจักรกรวดรณ มาตรเม้นจะแปลง เป็นแมลงวัน อย่างสำคัญจะพันยักษ์ ขุนกระบี่ผู้มีปรีชา ตรึกตรอออย่าให้เสียการ

ลำดับที่

ภาพ

เสียง

๔๔

ตราชุนด์หัท

หนุมานจึงแนะอุบายให้ ทั้งสองคำเนินการตาม
อุบายโดยหนุมานแปลงกายเป็นโยชิตตสโบนางพิรากว
เข้าไป เมื่อถึงประตูเมือง ยักษ์ที่เป็นนายทวาร ก็
เอาตัวนางพิรากวพร้อมทั้งกระออมบรรจุน้ำที่นาง
พิรากวตักมานั้นขึ้นซึ่งดั่งที่เคยปฏิบัติทุกครั้ง ปรากฏว่า
ครั้งนี้ตราชุนด์ทานน้ำหนักไม่ได้และหักลง

ร่ายใน

ครั้นตราชุนด์หนักนัก ก็สิ้นเคาะหักลงกับที่
กระออมแตกยับไม่สมประสดี อสุรีเข้าจับวุ่นไป

๔๕

นางพิรากวซึบอกแก่หนุมาน

พวกยักษ์พากันตั้งกระทุ้งถามนางพิรากวว่า
พาใครเข้ามา นางพิรากวตอบว่า เข้ามาแต่เพียง
ผู้เดียวก็เห็นอยู่ ตราชุนด์หักเองเพราะเก่าคร่ำคร่า
ใช้มานานกว่าแสนปีต่างหาก เมื่อมันหักเองดังนั้นจะ
โทษใคร พวกนายประตูยักษ์ก็เห็นจริง นางพิรากว
เถียงพลางเดินพลางเข้าประตูเมืองไป
ครั้นถึงหน้าพระลาน นางพิรากวซึบอกหนุมานว่า
"นี่ดงตาลท้ายพารา ซึ่งยักษ์ขามันไว้พระจักรี"

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๔๖	ทนมานทำลายกรง เหล็ก	<p>ทนมานจึงร้ายเวทกำบังกาย แล้วรีบไปยังดงตาล ท้ายเมือง เมื่อถึงดงตาลทนมานก็ร้ายเวทสะกดทนมูมาร ที่นั่ง - นอนล้อมวง และผลัดกันตระเวนตรวจตรารักษา พระรามอยู่ เมื่อสะกดแล้วทนมานก็เดินเข้าไปเห็น พระรามบรรทมหลับอยู่ในกรงเหล็ก ทนมานกราบลงแทบ พระบาทของพระราม แล้วซบหน้ารำไห้คร่ำครวญ</p>
		<p>ร้ายใน</p>
		<p>ครั้นคลายแสนโศกาจาบัลย์ อภิวันท์เหนือเกล้าเกษี ทำลายกรงซ้อนองค์พระจักรี ด้วยกำสังฤทธิพาจร ทนมานทำลายกรงเหล็กแล้วอุ้มพระรามพาไปไว้ ในถ้ำที่เขาสุรกานต์ พร้อมทั้งประกาศฝากเทพยดาให้ ช่วยดูแลรักษาพระรามส่วนตนเองรีบกลับไปยังปราสาท ของไมยราพ</p>
๔๗	ทนมาน เข้าไปในปราสาท ของไมยราพ	<p>เมื่อถึงทนมานก็สำแดงกำลังสืบบานหน้าต่างแล้ว เข้าไปในปราสาทท้าววาจาประกาศว่า ท่านอง เสนาะ เป็นโอรสตัวมิ่งไปลอบลัก องค์พระทริภุชสรังสรรค์ กูเป็นทหารชาตฤทธกรรจ์ ตามมาโรมรันอสูรี ชื่อว่าทนมานชาตฤทธรงค์ อาจองตั้งพระยาราชสีห์ ตัวมิ่งตั้งหนึ่งมฤคิ วันนี้จะม้วยวายปราณ</p>

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๔๘	ทนมานต่อสู้กับ ไมยราพ ภายในปราสาท	ไมยราพผวาตื่นขึ้นจากแท่นที่นอน เห็นทนมาน เข้ามาในปราสาท และกล่าวว่าจาตั้งนั้นก็โกรธยิ่งนัก ฉวยพระขรรค์กลางร้องตอบว่า ท่านอง เสนาะ มีงตั้งหึ่งห้อยน้อยแสง ฤาจะแข่งกับดวงสุริยฉันทัน ว่าพลางขบ เขี้ยว เคี้ยวฟัน แก้วงพระขรรค์ออกไล่ร้ายอรอน
๔๙	ทนมานต่อสู้กับ ไมยราพ นอกปราสาท	ทนมานกับไมยราพต่อสู้กัน เป็นสามารถ ไมยราพใช้อาวุธหลายชนิด เข้าต่อสู้กับทนมาน เริ่มด้วยพระขรรค์ ก็ถูกทนมานฟันจนพระขรรค์หัก เป็น สองท่อน ไมยราพหันมาคว้าไม้คทาหรือไม้กระบอง เป็นอาวุธ ก็ถูกทนมานตีจนกระบองหักกระเด็น ไมยราพ ฉวยโตมรหรือหอก เข้าประจันบานกับทนมาน ทนมาน ก็ชิงหอกไปได้ ท่านอง เสนาะ มือขวาฉวยชิงโตมร ได้ด้วยฤทธิรอน กระบี่ศรี แทงต้องกุมภกัณฑ์ เป็นหลายที จนหอกอสุรินันหักไป

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๕๐	หนุมานนอนลงให้ไมยราพตี	<p>ไมยราพหมดอาวุธที่จะต่อสู้กับหนุมาน จึงเสนอให้เอาต้นตาล ๓ ต้น มาตะปัดพื้นเป็นกระบองตาล และผลัดกันตีตนละ ๓ ที หนุมานตกลงตามข้อเสนอมายราพจึงถอนต้นตาล "สามต้นสูงเทียมคัคนานต์" คือสูงเทียมท้องฟ้า นำมาปัดพื้นเป็นกระบอง แล้วให้หนุมานนอนลง ไมยราพเป็นฝ่ายตีก่อน</p> <p>ทำนอง เสนาะ</p> <p>สามทีสนั่นดังฟ้าฟาด บัดพิภพปนาทหวาดไหว ฮันกายหนุมานชาญชัย ก็จมลงในพื้นพสุธา</p>
๕๑	หนุมานตีไมยราพ	<p>ทำนอง เสนาะ</p> <p>บัดนั้น วายบุตรรูดีโกรใจกล้า มิได้เจ็บช้ำกายา มุดลุกขึ้นมาด้วยว่องไว หนุมานมิได้บอบช้ำเลย</p> <p>คราวนี้หนุมานเป็นฝ่ายตีบ้าง ไมยราพทอดกายลงและส่งกระบองให้หนุมานตี หนุมานตีลงไป ๓ ที ปรากฏว่าไมยราพไม่ตาย เช่นเดียวกัน ทั้งสองฝ่ายเข้าต่อสู้กันเป็นสามารถอีกครึ่งหนึ่ง คราวนี้หนุมานถีบไมยราพล้มลงและปราดเข้าเหยียบอกไมยราพไว้</p>
๕๒	นางพิราควน	<p>หนุมานสงสัยนักกว่าเหตุใดจึงฆ่าไมยราพไม่ตาย จึงหันไปถามนางพิราควน</p>

ลำดับที่

ภาพ

เสียง

นางพิราภานตอบว่าที่ฆ่าไมยราพไม่ตาย เนื่องจากไมยราพถอดหัวใจออก เป็นแมลงภูไฟกล่อมมณีไว้ และนำไปซ่อนที่ยอดเขาดรีกฏ หนุมานจะต้องฆ่าแมลงภูตัวนั้น ไมยราพจึงจะตาย

๕๓

หนุมานแสดงอิทธิฤทธิ์
(จิตรกรรมฝาผนังรูปโขน
หนุมาน ที่เสาชะรอยระเบียง
พระอุโบสถ วัดพระศรี-
รัตนศาสดาราม)

หนุมานได้ฟังดังนั้นก็มีความยินดียิ่งนัก จึงนิรมิตกายตนให้ใหญ่โตเทียบเท่าสวรรค์ชั้นพรหม สูงตระหง่าน ประดุจภูเขา มีสีหน้าแปดมือ
ภาพนี้คือภาพหนุมานที่เสาชะรอยระเบียงพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เป็นภาพหนุมานตอนแสดงอิทธิฤทธิ์

๕๔

หนุมานนิรมิตกายสูงใหญ่
เหยียบอกไมยราพ

เมื่อหนุมานนิรมิตกายแล้วก็ใช้เท้าหนึ่งเหยียบอกไมยราพไว้ อีกเท้าหนึ่งก้าวไปยังเขาดรีกฏ มือหนึ่งจ้างยอดเขา อีกมือหนึ่งคว้าตัวแมลงภู เมื่อจับได้ก็ขยี้จนแหลกละเอียดไป พร้อมกับตัดหัวไมยราพลงพร้อมกัน ไมยราพก็สิ้นชีวิตทันที

สร้อย เพลง

ตั้งหนึ่งพระกาลพาลราช มาพันฟาดด้วยคมพระแสงขรรค์
กายคืนระต๋าวแคยัน กุมภัดท์ก็ม้วยชีวิ

จบตอนที่ ๓ หนุมานเข้าเมืองบาดาลช่วยพระราม
ออกจากกรงเหล็กและการต่อสู้กับไมยราพจนกระทั่ง
ไมยราพสิ้นชีวิต

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๕๕	แบบฝึกหัด (ใช้ภาพหนุมานเหยียบอก- โมยราพซ้อน)	เราจบเนื้อเรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกโมยราพเท่าที่มี ในหนังสือเรียนเพียงเท่านี้ ขอให้ฝึกเรียนทำแบบฝึกหัด ข้อ ๑๑ ถึงข้อ ๑๓ เว้นระยะให้ทำแบบฝึกหัด ๕๐ วินาที ขณะเริ่ม ทำแบบฝึกหัด และเมื่อใกล้หมดเวลาทำแบบฝึกหัด F.U. คนตรี ๘ วินาที แล้ว F.O.
๕๖	เฉลย ๑๑ ก ๑๒ ง ๑๓ ข	ตรวจคำตอบได้เลยค่ะ เสร็จแล้วเตรียมเรียนบทเรียนหน่วยต่อไป F.U. คนตรี ๘ วินาที แล้ว F.O.
๕๗	หนุมานแต่งตั้งไวยริกครอง เมืองบาดาล โดยมี มัจฉานุเป็นอุปราช	สำหรับเรื่องรามเกียรติ์ ตอนศึกโมยราพ ต่อจาก ที่มีในหนังสือเรียนนั้น นักเรียนบางคนอาจจะอยาก ทราบว่า เมื่อโมยราพสิ้นชีวิตแล้ว เหตุการณ์ต่อไป จะเป็นอย่างไร จะสรุปให้นักเรียนทราบพอสังเขป ดังนี้ เมื่อหนุมานสังหารโมยราพแล้ว ก็ตั้งให้ไวยริก ครองเมืองบาดาล โดยมีมัจฉานุเป็นอุปราช

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๕๘	ทรมานอุ้มพระรามกลับ พลับพลา	กรั้นเสริจตุระ ทรมานก็หัว เคียรไมยราพกลับมาหา พระรามที่เขาสุรกานต์ แล้วอุ้มพระรามกลับพลับพลา
๕๙	ทรมานถวายเคียรไมยราพ แต่พระลักษมณ์	ทรมานถวายเคียรไมยราพแต่พระลักษมณ์ เมื่อพระรามตื่นขึ้น พระองค์ได้ประทานแหวนแก่ ทรมาน เป็นการบำเหน็จความชอบ จบตอนศึกไมยราพ ต่อจากนี้ไปจึง เริ่ม เรื่องราม- เกียรติ์ตอนศึกลงกา!

หน่วยที่ ๔

ลำดับที่

ภาพ

เสียง

๑. หนุมานต่อสู้กับไมยราพ

F.U. ปีพาทย์บรรเลงเพลงเชิด ๑๐ วินาที แล้ว F.O.

๒. Cap.

หน่วยที่ ๔

หน่วยที่ ๔

คุณค่าของเรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกไมยราพ

คุณค่าของเรื่องรามเกียรติ์
ตอนศึกไมยราพคุณค่าของเรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกไมยราพนี้ จะแบ่ง
ออกเป็น ๒ ด้านคือ

๑. ด้านเนื้อเรื่อง

๒. ด้านสุนทรียภาพทางภาษา

๓.

Cap.

๑. ด้านเนื้อเรื่อง

๑. ด้านเนื้อเรื่อง

จากการที่นักเรียนได้เรียนเรื่องรามเกียรติ์
ตอนศึกไมยราพแล้ว จะเห็นได้ว่า ไมยราพเป็นฝ่ายผิด
ประพาศิตัว เป็นพาลไปลักพระรามมา ในที่สุดจึงถูก-
หนุมานฆ่าตาย หนุมานถือว่าเป็นฝ่ายถูก คือฝ่ายธรรมะ
ส่วนไมยราพเป็นฝ่ายผิดคือฝ่ายอธรรม

๔.

โขนหนุมาน

นอกจากนั้น รามเกียรติ์ตอนศึกไมยราพ ยังเป็นตอน
ที่เน้นให้เห็นความจงรักภักดี และความสามารถของ-
หนุมานทหารเอกของพระราม ดังจะเห็นได้จากฉาก
และเหตุการณ์ต่าง ๆ ต่อไปนี้

ลำดับที่

ภาพ

เสียง

๕

Cap.

ความจงรักภักดี

เมื่อพิเภกโอรสเอก

ของพระรามพยากรณ์ว่าพระรามจะถูกศัตรูจับไป
นอกจากทางกองทัพของพระรามจะจัดการอยู่ยามรักษา
พระรามกันอย่างเข้มงวดแล้ว หนุมานยังมีมติตนให้มี
กายใหญ่ อมพลับพลาของพระรามไว้ แต่หนุมานไม่
สามารถป้องกันพระรามไว้ได้ เพราะถูกโมยราพสะกด
หลับไปพร้อมกับเหล่าทหาร ดังนั้นเมื่อหนุมานรู้สึกตัว
ตื่นขึ้นจึงเป็นห่วงพระรามยิ่งนัก รีบเรียกสุครีพนำชาย
ให้เข้าไปดูพระรามทันที

Cap.

ท่านองเสนาะ ตั้งแต่
โอ้ว่าพระปิ่นโล เกศ -
ใครท่อนจะนับว่าดี

เมื่อทราบแน่ชัดว่า พระรามหายไป หนุมาน สุครีพ
และทหารลิงทั้งปวงก็เศร้าโศกเสียใจยิ่งนัก บทกลอน
ตอนนี้แสดงให้เห็นความจงรักภักดีและความเศร้า เสียใจ
อย่างยิ่งของหนุมานและเหล่าทหาร

ท่านองเสนาะ

โอ้ว่าพระปิ่นโล เกศ	พระเดชแผ่ทั่วทุกทิศา
ควรฤาธูรพาลา	ลอบมาสะกดพระองค์ไป
เสียแรงตัวข้า เป็นทหาร	จะรักษาบทมาลัยก็ไม่ได้
เสียทีที่มีฤทธิไกร	มาขายใต้ เบื้องบาทพระสีกร
ให้ใครโลกนั้นลวงดิฉิน	ประสาทหมิ่นพระองค์ทรงศร
เสียชาติสุริยพงศ์พานร	ใครท่อนจะนับว่าดี

ลำดับที่

ภาพ

เสียง

๗ มัจฉานูต่อสู้กับหนุมาน
(การแสดงโขนของของ
กรมศิลปากร)

เมื่อพระลักษมณ์สั่งให้หนุมานตามไปช่วยพระรามยัง เมือง
บาดาล หนุมานก็รีบเดินทางทันที หนุมานต้องผ่านด่าน
ต่าง ๆ หลายด่าน จนกระทั่งได้พบกับมัจฉานู ซึ่งเป็น
ผู้รักษาด่านสุดท้าย ก่อนถึงประตูเมืองบาดาลของไมยราพ
เมื่อได้พบและได้รู้ว่ามัจฉานูเป็นลูก หนุมานมีความ
"อินต๊ะดัง ไค้ฟากฟ้า"

๘ หัวโขนหนุมาน

แต่หนุมานก็ไม่ยอม เสียเวลาอยู่กับมัจฉานูนานนัก เพราะ
เต็มใจด้วยความหวังใ้พระราม คำพูดของหนุมานตอนนี้
แสดงให้เห็นความรับผิดชอบในหน้าที่ และความจงรัก
ภักดีของหนุมานที่มีต่อพระราม

ทองย่อน

"พ่อจะอยู่ข้าก็ไม่ได้ จะรีบไปตามองค์พระทรงจักร
สังหารไมยราพขุนยักษ์ ชึ่งมันไปลักพระองค์มา
ตัวเจ้าค่อยอยู่เป็นสุขก่อน อย่าอ้าวรณ้เศร้าโหมน้สา
หนทางบาดาลน้ครา แก้วตาจงบอกให้พ่อไป

ในภาพคือหัวโขนหนุมาน

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๔	พระรามบรรทมหลับใน กรง เหล็ก	<p>หนุมานตามมาถึงดงตาล เห็นพระรามบรรทม หลับอยู่ในกรง เหล็กใหญ่ หนุมานกราบลงแทบ พระบาทของพระราม และชบหน้ารำไห้ เสียใจที่ ตนเองและทหารทั้งหลายไม่สามารถป้องกันพระราม ไว้ได้ คำรำพันของหนุมานในบทกลอนตอนนี แสดง ให้เห็นชัด เจนถึงความ เศร้าโศกเสียใจ และความ จงรักภักดีของหนุมาน</p>
	ท่านอง เสนาะ	
	โอ้อ่าพระจอมมิ่งกษัตริย์	สื่อ เดชทั่วทิศทิศา
	เป็นที่พึ่งมนุษย์เทวา	ควรฤมาอนอนอยู่ในกรง
	อนิจจา เป็นน่านอนาจิต	พระกายติดไปด้วยจุฬิมง
	ไร้ทั้งภูษามทมทรง	ใบไม้จะรององค์ก็ไม่มี
	เสียแรง เลี้ยงทหารชำนานยุทธ	นับสมุทรวัวได้บาศศรี
	แจ้งว่าไมยราพอสูร	ในราตรีจะลอบขึ้นไป
	ทำการสะกดแต่เพียงนั้น	ช่วยกันรักษาไว้ไม่ได้
	เสียทีที่มีฤทธิไกร	มาหลับไหลด้วยเวทวิทยา
	<p>เมื่อช่วยพระรามออกจากกรงเหล็กแล้ว หนุมานอุ้ม พระรามไปไว้ในถ้ำที่เขาสุรกานต์ พร้อมทั้งกล่าวฝาก เทพดาทั้งปวงให้มาช่วยดูแลรักษาพระรามไว้ ในขณะที่ ที่ตัวหนุมาน เองจะไปฆ่าไมยราพ .</p>	

ลำดับที่

ภาพ

เสียง

๑๐ Cap.

ความสามารถ

ความสามารถ ความสามารถของหนุมานในตอนศึก
โมยราพ แยกได้เป็น ๒ ประการ คือ ความสามารถในการ
การสู้รบ และความสามารถอื่น ๆ ซึ่งจะเห็นได้จากฉาก
และเหตุการณ์ต่าง ๆ ต่อไปนี้

๑๑

หนุมานตามลงไปช่วยพระราม
ใน เมืองบาดาล

(หนังสือนิทานพื้นบ้าน จังหวัด
ราชบุรี)

ความสามารถในการสู้รบ หนุมานต้องหักด่านต่าง ๆ
หลายด่าน ก่อนที่จะเดินทางถึงเมืองบาดาลของโมยราพ
เพื่อช่วยพระราม ด่านแรกคือด่านดอกบัว เต่าทรงรถ หนุมาน
หักก้านบัวแล้วลอคไปตามก้านบัวนั้นด้วยอิทธิฤทธิ์ของตน
สำหรับด่านนี้ หนุมานผ่านไปได้อย่างสะดวก เพราะพิเภก
บอกทางไว้ให้แล้ว แต่ด่านต่อ ๆ ไป หนุมานได้ใช้ความ
สามารถหักด่านเอง ด่านเหล่านั้นคือ

ด่านกำแพงศิลา มีหมูยักษ์รักษาจับฟัน ด่านช้างงา
งอนสูงใหญ่ ตกดมัน ด่านภูเขากะโหลกเกิดเพลิงกรด
และด่านยุง เต่าแม่ไก่ฝูงใหญ่

ในภาพ คือหนังสือนิทานพื้นบ้าน จังหวัดราชบุรี เป็นภาพ
หนุมานกำลัง เดินทางไปช่วยพระรามยังเมืองบาดาล

๑๒

หนุมานต่อสู้กับโมยราพ

นอกจากหนุมานจะสามารถหักด่านต่าง ๆ ผ่านไปได้แล้ว
ในตอนต่อสู้กับโมยราพ ก็ยิ่งแสดงให้เห็นชัดเจนถึงความ
สามารถในการสู้รบของหนุมาน จะเห็นได้ว่า หนุมาน
เอาชนะโมยราพได้ทุกครั้ง ไม่ว่าจะต่อสู้กันด้วยอาวุธชนิดใด

ลำดับที่

ภาพ

เสียง

๑๓

ไมยราพ
(หนึ่งใหญ่วัดขนอน
จังหวัดราชบุรี)

และหลังจากผลัดกันดีด้วยกระบองตาล ซึ่งผลปรากฏว่า
ไม่มีฝ่ายใด เพี้ยงพล้ำ ทั้งสองปราดเข้าต่อสู้กันอีกครั้งหนึ่ง
ในการต่อสู้ครั้งหลังสุดนี้ หนุมานเหยียบอกไมยราพไว้ได้

ท่านอง เสนาะ

บัดนี้

วาขุนทรูมิโกรใจหาญ

หัก เอาด้วยกำลังชัยชาญ

โถมทะยานถึงต้องอสุรี

ล้มลงกับพื้นพลูธา

ด้วยศักดาเดช เรืองศรี

โลดโผนโจนไปหันดี

ขุนกระบี่เหยียบอกลงไว้

ในภาพคือพระยาไมยราพ หนึ่งใหญ่วัดขนอน จังหวัด
ราชบุรี

๑๔

ความสามารถอื่น ๆ

ความสามารถอื่น ๆ ความสามารถอื่น ๆ นี้ เป็น
ความสามารถที่ช่วย เสริมให้หนุมาน เก่งกล้าในการรบยิ่งขึ้น
และช่วยให้หนุมานสามารถช่วย เหลือพระราม ได้สำเร็จ
ทั้งยังช่วย เสริมบุคลิกภาพของหนุมานให้เด่นชัด เป็นพิเศษ
สมเป็นทหารเอกของพระราม

ความสามารถอื่น ๆ ของหนุมาน เท่าที่ปรากฏในตอน
ศึกไมยราพนี้ได้แก่

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๑๕	ทनुมานนิรมิตกายอมพลับพลา	ความสามารถในการนิรมิตกาย ทनुมานนิรมิตกายตนให้ใหญ่จนอมพลับพลาไว้ได้ เป็น การป้องกันพระรามไว้ชั้นหนึ่ง
๑๖	ทनुมานนิรมิตกายฆ่าไมยราพ	ทनुมานได้ใช้ความสามารถในการนิรมิตกายตนให้ สูงใหญ่นี้ฮักครั้งหนึ่ง ในตอนสังหารไมยราพ
๑๗	ทनुมานท้าว เป็นดาว เดือน ตะวัน	ทनुมานสามารถ "ท้าว เป็นดาว เดือนทินกร เขจรสว่างเวหา" นั่นคือ สามารถท้าว เป็นดาว ดวงจันทร์ และดวงอาทิตย์ได้ ซึ่งความสามารถพิเศษเฉพาะ ตนของทनुมานข้อนี้ ทำให้มีจนาเชื่อว่ามีผู้ล่วงล้ำด่านเข้า มานั้นคือ ทनुมานทหารเอกของพระรามและเป็นบิดาของตน
๑๘	ตราชยันต์หัก	ทनुมานสามารถแปลงกายได้ ตั้งในตอนที่แปลงกาย เป็นไยบัวติดสไบนางพิรากรวนเข้าไปในเมือง
๑๙	ตันโสกริมสระน้ำ	ทनुมานสามารถร้าย เวทมนต์กำบังกายมิให้ผู้ใดมองเห็น ตัว ในตอนศึกไมยราพ ทनुมานได้ร้าย เวทมนต์กำบังกายสอง ครั้ง คือ ตอนแอบตันโสกริมสระน้ำ คอยฟังข่าวเกี่ยวกับ พระรามก่อนที่จะได้พบนางพิรากรวน

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๒๐	หนุมาน เข้าไปตาม พระรามที่ดงตาลท้ายเมือง	และตอน เข้าไปตามพระรามที่ดงตาลท้ายเมือง ในตอน เข้าไปตามพระรามที่ดงตาลท้ายเมืองนี้ นอกจากหนุมาน จะร้ายเวทกำบังกายแล้ว หนุมานยังใช้ความสามารถอีก ประการหนึ่งคือ ร้ายเวทสะกดหมู่มยักษ์ที่อยู่ยามรักษาการณ์ ให้พากันหลับไหลไปสิ้น
๒๑	โมยราพตีหนุมาน	หนุมานมีความสามารถร้ายเวทมนต์ให้ร่างกายอยู่ยง คงกระพัน แม้ว่าโมยราพจะใช้กระบองตาลตีก่อน ๓ ที หนุมานก็ไม่ตาย
๒๒	หนุมานจับนางสุพรรณมัจฉา	นอกจากความสามารถดังกล่าว หนุมานยังมีอุปนิสัยและ คุณสมบัติเฉพาะตนอีกบางประการ ซึ่งช่วย เสริมบุคลิกภาพ ของหนุมานให้เด่นชัด ในฐานะที่เป็นทหารเอกของพระราม นั่นคือ หนุมานมีความเจ้าชู้ ความเจ้าชู้ของหนุมาน เป็นส่วน หนึ่งที่ทำให้หนุมานสามารถช่วยเหลือพระรามได้สำเร็จ และง่ายตายขึ้นแม้ว่าความ เจ้าชู้ของหนุมานจะไม่ปรากฏ ในตอนศึกโมยราพ แต่ก็ส่งผลต่อเนื่องมาถึงตอนนี้ด้วย นั่นคือหนุมานได้นางสุพรรณมัจฉาเป็นเมีย เมื่อครั้งจองถนน ข้ามมายัง เกาะลงกา มีผลให้งานจองถนนครั้งนั้นสำเร็จ ลงได้

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๒๓	นางสุพรรณมัจฉาคลอด มัจฉานที่ชายหาด	ต่อมานางสุพรรณมัจฉา มีลูกคือมัจฉานู ซึ่งไม่ยราพ เอาไปเลี้ยงไว้ และให้ยู่รักษาต๋านชั้นใน เมื่อหนุมาน เดินทางมาพบมัจฉานู และได้สู้รบจนรู้จักกัน หนุมานจึง ผ่านต๋านนั้นไปได้ หังยังได้ตามทางที่จะเดินทางต๋อไปจาก มัจฉานูด้วย
๒๔	Cap. ความฉลาด	หนุมานฉลาด เมื่อถามหนทางไปจากมัจฉานู และ มัจฉานูบอก เป็นนัยว่า เจ้ารจา "บิดาลงมาทางไหน ทางนั้นจะไปยังมีอยู่ จงเร่งหนีพิศดู ก็จะได้รู้ด้วยปรีชาชาญ" หนุมานก็เข้าใจและเดินทางต๋อไปได้
๒๕	หนุมานกำบังกายแอบตันโศก	หนุมานได้แสดงความสามารถให้ปรากฏอีกครั้งเมื่อ เดินทางมาถึงใกล้ประตูเมืองบาดาล คือหนุมานมิได้จุ่ม เข้าไปต่อสู้กับพวกยักษ์โดยทันที เพราะถ้าทำเช่นนั้นก็จะ ไม่ทราบว่พระรามถูกขังอยู่ที่ใด หนุมานได้กำบังกายแอบ ตันโศกอยู่ จนกระทั่งได้พบนางพิราภวน และหลังจากนั้น หนุมานก็ได้แนะนำฮันแยบยลให้แก่นาง จนสามารถเข้า เมืองบาดาลได้สำเร็จ

ลำดับที่

ภาพ

เสียง

๒๖ หัวโขนหนุมาน

คุณสมบัติประการสุดท้ายของหนุมานที่ปรากฏในตอนศึกโมยราพก็คือ ตามพรที่พระอิศวรประสาธไว้ ทหารสิงหังหมตของพระราม แม้ว่าจะถูกฆ่าตาย แต่ถ้าถูกลมพัดมาต่อกายเมื่อใด ก็จะมีขึ้นทันที หนุมานก็ได้รับพรนี้ด้วยดังความในกลอนกล่าวว่

"ถึงจะตายมันต้องพระพายพัด ก็อุบัติคืนชีพสังขาร"

๒๗

มัจฉานุ

(จิตรกรรมฝาผนังรูปโขนมัจฉานุ ที่เสาศระระเบียงพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม)

นอกจากนี้ รวมเกียรติตอนศึกโมยราพ ยังชวนให้คิดหาเหตุผลว่า ระหว่างบิดาบังเกิดเกล้า กับบิดาที่ได้อุปการะเลี้ยงดูมานั้น ฝ่ายใดจะมีบุญคุณมากกว่ากัน

ปัญหานี้มักเรียนอาจจะอภิปรายกันให้กว้างขวางต่อไปสำหรับในตอนศึกโมยราพ ข้อคิดดังกล่าว ปรากฏในเรื่องตอนหนุมานถามทางไปเมืองบาดาลจากมัจฉานุ ลูกชายและมัจฉานุตอบว่า

ท่านอง เสนาะ

ข้อนี้ขัดสน เป็นพันคิด	พระบิดาจงโปรด เกศ
ด้วยพระยาโมยราพอสูร	ได้เลี้ยงลูกนี้จนใหญ่มา
พระคุณตั้งคุณบิดุเรศ	ซึ่งบังเกิด เกศ เกศ
อันซึ่งจะบอกมรคา	ตั้งข้าไม่มีกตัญญู

คำตอบของมัจฉานุตอนนี้ เป็นการชี้ให้เห็นว่า

ลำดับที่

ภาพ

เสียง

แม้มิใช่บิดาบังเกิดเกล้า แต่บุญคุณของบิดาผู้อุปการะ
 ชุบเลี้ยงมานั้นก็สูงส่ง เทียบเท่าบิดาบังเกิดเกล้าเหมือนกัน
 และมีจณานูเองก็ตระหนักดีว่าตนจะต้องกตัญญูต่อไมยราพ

๒๘

ไมยราพลักพระราม

(การแสดงโขนของกรมศิลปากร)

ถึงตอนนี้ นักเรียนบางคนอาจจะสงสัยว่า ถ้ามีจณานู
 ตระหนักว่าตนจะต้องกตัญญูต่อไมยราพแล้ว เหตุใดมีจณานู
 จึงบอกเป็นนัยว่า

"บิดาลงมาทางไหน ทางนั้นจะไปยังมืออยู่" ทำให้
 หนุมานเข้าใจ และเดินทางต่อไปยังเมืองบาดาลได้
 คำตอบก็คือ เพราะเรื่องรามเกียรติ์ เป็นเรื่องที่ฝ่าย
 พระรามซึ่งเปรียบเสมือนฝ่ายธรรมะ มีชัยต่อฝ่ายทศกัณฐ์
 ซึ่งเปรียบเสมือนฝ่ายอธรรม ทั้งในตอนศึกไมยราพนี้
 ไมยราพก็ประพฤติตัวเป็นพาลหลายอย่าง คือ จับไวยวิก
 ผู้ไม่มีความผิดไปจองจำและจะฆ่าให้ตาย ทรมานนางพิรากวน
 ให้ตักน้ำมาต้มลูกชายตัวเอง และประการสำคัญยิ่งคือ ไป
 ลอบลักพระรามมา มีจณานูจึงบอกทางแก่หนุมาน แต่
 ถึงกระนั้น มีจณานูก็ได้บอกตรง ๆ เพียงแต่บอกเป็นนัย
 ให้หนุมานเข้าใจเอาเองเท่านั้น

ลำดับที่

ภาพ

เสียง

๒๔

Cap.

แบบฝึกหัด

นักเรียนได้ทราบแล้วว่า รามเกียรติ์ตอนศึกไมยราพ มีเนื้อเรื่องที่น่าให้เห็นความจงรักภักดีและความสามารถของหนุมาน ช่วงนี้ให้นักเรียนละสายตาจากจอสไลด์สักครู่ แล้วทำแบบฝึกหัดข้อ ๑ - ๕ นะคะ

เว้นระยะให้ทำแบบฝึกหัด ๒ นาที

ขณะเริ่มทำแบบฝึกหัด และเมื่อใกล้หมดเวลาทำแบบฝึกหัด F.U. คนตรี ๔ วินาที แล้ว F.O.

๓๐

Cap.

เฉลย

๑ ข

๒ ง

๓ ข

๔ ค

๕ ข

ตรวจคำตอบได้เลยค่ะ แล้วชมสไลด์ต่อไป เราจบจบบทเรียนแล้วค่ะ

F.U.คนตรี ๑๐ วินาที แล้ว F.O.

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๓๑	Cap. ๒. ด้านสุนทรียภาพหรือ ความงามทางภาษา	๒. ด้านสุนทรียภาพหรือความงามทางภาษา บทละคร เรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกโมยราพ นอกจาก จะมีเนื้อเรื่องดี มีโครงเรื่องสำคัญที่ต้องการจะเน้นให้ เห็นความสามารถของหนุมาน และความจงรักภักดีของ หนุมานที่มีต่อพระรามแล้ว สุนทรียภาพทางภาษา หรือ ความงามทางภาษาก็มีอยู่มาก ดังจะเห็นได้จากสิ่งต่อไปนี้
๓๒	Cap. คำที่เลือกสรรใช้	คำที่เลือกสรรใช้ เลือกใช้ถ้อยคำระขับในฉากรบ ที่ต้องการความรวดเร็ว ทั้งยังใช้คำตาย ทำให้ลีลาจังหวะ ของร้อยกรองตอนนั้นคึกคัก เข้มแข็ง และให้ภาพการสู้รบ ที่ชัดเจน
๓๓	หนุมานหักก่าแพงค่าน	เช่น ตอนหนุมานหักก่าแพงค่านที่มีหมุ่ยักษ์รักษาอยู่ ข้อความตอนนี้กระชับ รวดเร็ว เห็นภาพการต่อสู้และพิษสง รอบตัวของหนุมาน
	ห่านอง เสนาะ	
	บัดนั้น	ก่าแพงหนุมานทหารใหญ่
	หลบหลีกแคล้วคล่องว่องไว	เสี่ยวไล่สังหารอสูร
	ถีบกัดฟัดแทงสับสน	ด้วยกำลังฤทธิรณกระบี่ศรี
	ตายยับทับกันไม่สมประดี	ลิ่นพวกโยธีกุมภัณฑ์

ลำดับที่

ภาพ

เสียง

๓๔

Cap.

เพลงทะเลบัว ตั้งแต่
สี่ห้าถึงฉัดหางฟาด -
ด้วยกำลั้งฤทธิรอนราว

ตอนหักด่านพระยาข้างสารตมัน ผู้แต่งบรรยายลักษณะ
ของพระยาข้างที่ "บ้านกุกออาจเมามัน" ไว้อย่างชัดเจน
ดังนี้

ทะเลบัว

สี่ห้าถึงฉัดหางฟาด ทำอำนางดังคชไกรสร
วงคว้างาแหงตะลุมบอน ด้วยกำลั้งฤทธิรอนราว

ถ้าเป็นการแสดง ได้เห็นลีลาของตัวละคร ความ
ตอนนี้ก็จักยิ่งขึ้น

๓๕

หนุมานหัก เขากะทบกัน

ในตอนหักเขากะทบกัน ก็ใช้คำกระชับ รวดเร็ว และ
ส่งสัมผัสระหว่างบทด้วยคำตาย ทำให้เสียงกลอนตอนนี้
กระแทกกระทั้น สะดุด ให้ภาพการต่อสู้ที่ตึกัก เข้มแข็ง

ท่านองเสนาะ

จึงตรงเข้าไปยังคีรี ไม่เกรงอัคนีจะสังหาร
ผาดแผลงฤทธิไกรชัชชาญ แผ่นทะยานขึ้นยอดบรรพต
ด้นลับ เมื่อหักด้วยกำลั้ง ภูเขาก็จึงลงหมก
ลั่นเลื่อนสะเทือนถึงโสฬส เพลิงกรดดับสิ้นหันที

ลำดับที่	ภาพ	เสียง																
๓๘	นางพิรากวนร้องไห้คร่ำครวญ ริมสระ	<p>ในตอนโศกเศร้า คร่ำครวญ ผู้แต่งก็บรรยายโดยใช้ สีลา จังหวะที่อ่อนเนิบ สมอารมณ์เศร้า รามเกียรติ์ตอน ศึกโมยราพนี้ มีบทกลอนที่ตัวละครคร่ำครวญแสดงความ เศร้าโศก เสียใจหลายตอนด้วยกัน คือตอนพระลักษณ สุกรีพิ พิเภก หนุมาน และเหล่าทหารร้องไห้คร่ำครวญ แสดงความเสียใจ และแสดงความจงรักภักดีที่มีต่อพระราม</p> <p>นอกจากนั้น ยังมีบทคร่ำครวญของนางพิรากวน ครวญถึงไวยวิก ตอนออกไปดักน้ำมาต้มพระรามกับไวยวิก ลูกชาย ตัวอย่างกลอนตอนนี้มีว่า</p> <p>ทำนองเสนาะ</p> <table data-bbox="679 1056 1364 1548"> <tr> <td data-bbox="729 1056 1017 1090">โอ้ว่าไวยวิกของแม่เอย</td> <td data-bbox="1084 1056 1364 1090">ทราชมเขยผู้ยอด เสน่หา</td> </tr> <tr> <td data-bbox="679 1124 951 1159">เสียแรงบำรุงเลี้ยงมา</td> <td data-bbox="1084 1124 1310 1159">จนชั้นษาจำ เริญวัย</td> </tr> <tr> <td data-bbox="679 1193 951 1227">ควรฤาโมยราพขุนมาร</td> <td data-bbox="1084 1193 1364 1227">คิดการพาลผิก็ เป็นได้</td> </tr> <tr> <td data-bbox="679 1262 971 1296">โทษกรรมไม่มีเท่ายองโย</td> <td data-bbox="1084 1262 1310 1296">ใส่ไคล้จะล้างชีวัน</td> </tr> <tr> <td data-bbox="679 1330 951 1364">อนิจจาสงสารตัวเจ้า</td> <td data-bbox="1084 1330 1345 1364">รุ่งเช้าก็จะมีวายอาสัญ</td> </tr> <tr> <td data-bbox="679 1399 951 1433">กับองค์พระรามด้วยกัน</td> <td data-bbox="1084 1399 1364 1433">ใครจะช่วยได้นั้นก็ไม่มี</td> </tr> <tr> <td data-bbox="679 1467 951 1501">สุดที่แม่แล้วนะแก้วตา</td> <td data-bbox="1084 1467 1310 1501">ซึ่งจะพันอาญายักยี่</td> </tr> <tr> <td data-bbox="679 1536 883 1570">แม่น เจ้าสิ้นชีพชีวิ</td> <td data-bbox="1084 1536 1310 1570">แม่นี้ไม่อยู่จะสูตาย</td> </tr> </table> <p>จะเห็นได้ว่าผู้แต่งใช้คำที่มีสีลาเนิบช้า เสียงอ่อนเศร้า และมีความหมายดี ผู้อ่านเห็นภาพของแม่ที่รำพัน คร่ำครวญ เมื่อรู้ว่าลูกรักจะต้องตายจากไป</p>	โอ้ว่าไวยวิกของแม่เอย	ทราชมเขยผู้ยอด เสน่หา	เสียแรงบำรุงเลี้ยงมา	จนชั้นษาจำ เริญวัย	ควรฤาโมยราพขุนมาร	คิดการพาลผิก็ เป็นได้	โทษกรรมไม่มีเท่ายองโย	ใส่ไคล้จะล้างชีวัน	อนิจจาสงสารตัวเจ้า	รุ่งเช้าก็จะมีวายอาสัญ	กับองค์พระรามด้วยกัน	ใครจะช่วยได้นั้นก็ไม่มี	สุดที่แม่แล้วนะแก้วตา	ซึ่งจะพันอาญายักยี่	แม่น เจ้าสิ้นชีพชีวิ	แม่นี้ไม่อยู่จะสูตาย
โอ้ว่าไวยวิกของแม่เอย	ทราชมเขยผู้ยอด เสน่หา																	
เสียแรงบำรุงเลี้ยงมา	จนชั้นษาจำ เริญวัย																	
ควรฤาโมยราพขุนมาร	คิดการพาลผิก็ เป็นได้																	
โทษกรรมไม่มีเท่ายองโย	ใส่ไคล้จะล้างชีวัน																	
อนิจจาสงสารตัวเจ้า	รุ่งเช้าก็จะมีวายอาสัญ																	
กับองค์พระรามด้วยกัน	ใครจะช่วยได้นั้นก็ไม่มี																	
สุดที่แม่แล้วนะแก้วตา	ซึ่งจะพันอาญายักยี่																	
แม่น เจ้าสิ้นชีพชีวิ	แม่นี้ไม่อยู่จะสูตาย																	

ลำดับที่

ภาพ

เสียง

- ๓๙ พระราม - พระลักษมณ์
บรรทมหลับบนพลับพลา
- ตอนชมความงาม รามเกียรติ์ตอนศึกไมยราพ มีการชมความงามอยู่ด้วยตอนหนึ่ง เป็นการชมความงามของตัวพระนั่นคือไมยราพชมความงามของพระลักษมณ์พระรามซึ่งบรรทมหลับไหลไม่ได้สติดูอยู่บนพลับพลา ผู้แต่งให้ไมยราพนึกชมความงามของพี่น้องทั้งสององค์ ดังนี้
- ๔๐
- ทำนอง เสนาะ
พิศเพ่ง เล็งดูพระลักษมณ์ -
สองขายน้อยน้อยแต่เท่านี้
- ทำนอง เสนาะตั้งแต่
พิศเพ่ง เล็งดูพระลักษมณ์ -
สองขายน้อยน้อยแต่เท่านี้
- ทำนอง เสนาะตั้งแต่
พิศเพ่ง เล็งดูพระลักษมณ์ -
สองขายน้อยน้อยแต่เท่านี้
- คางพระพักตร์เพียง เทพ เลขา
โสภารั่มพร้อมทั้งกาย
สง่างามพริ้ม เพรศเฉิดฉาย
สองขายน้อยน้อยแต่เท่านี้
ว่ามีฤทธิ์รอนกว่ายักษ์
แต่ในนาดีไม่พริบตา
- จะเห็นได้ว่านอกจากจะมีลีลาจังหวะที่เนิบช้าแล้วยังเล่นสัมผัสอักษร ทำให้บทกลอนตอนนี้มีเสียงที่ไพเราะอีกด้วย
- ๔๑ พระลักษมณ์
- ภาพนี้คือพระลักษมณ์ "คางพระพักตร์เพียง เทพ เลขา"
- ๔๒ พระราม
- ภาพนี้คือพระราม "สง่างามพริ้ม เพรศเฉิดฉาย"
ทั้งสองภาพจากการแสดงโขนของกรมศิลปากร

ลำดับที่

ภาพ

เสียง

๔๓

Cap.
สำนวน เปรียบเทียบ

สุนทรียภาพทางภาษาที่ปรากฏในเรื่องรามเกียรติ์
ตอนศึกโมยราพ นอกจากจะขึ้นอยู่กับ การเลือกสรรคำ
และเสียงไพเราะอันเนื่องจากการใช้สัมผัสและลีลา
จังหวะที่เหมาะสมแล้ว ในด้านความหมาย ผู้แต่งได้ใช้
ถ้อยคำเปรียบเทียบมากมาย ทำให้ความหมายเด่นชัดขึ้น
ถ้อยคำหรือสำนวน เปรียบเทียบในเรื่องรามเกียรติ์
ตอนศึกโมยราพนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า มีใช้ซ้ำ ๆ กันหลาย
ตอนพอจะจัด เป็นหมวดหมู่ได้ดังนี้

๔๔

Cap.
ความเศร้าโศก

ความเศร้าโศก เสียใจซึ่งตัวละครแสดงออกด้วยการ
ร้องไห้คร่ำครวญ ตัวละครทุกตัวไม่ว่าพระลักษมณ์ หนุมาน
พิเภก และทหารลิงทั้งหลาย เมื่อแสดงความเศร้าโศก
เสียใจที่พระรามถูกโมยราพลักพาตัวไป ผู้แต่งจะเปรียบ
เทียบอาการร้องไห้คร่ำครวญอย่างหนักนั้นว่า
"ร้องให้ตั้งว่าจะสิ้นชีวิตลงไป" ในกลอนจะใช้ว่า

๔๕

Cap.
เสียงหนึ่งขีริจะมรณา

"เพียงหนึ่งขีริจะมรณา" บ้าง
หรือ "ตั้งว่าจะสิ้นชีวัน" บ้าง
"ตั้งหนึ่งจะสิ้นชีวาสัย" บ้าง แล้วแต่ต้องการจะให้
สัมผัสกับคำใด

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๔๖	Cap. ความโกรธ	ความโกรธ จะเปรียบความโกรธกับไฟ และบางครั้ง ก็เปรียบกับไฟบรรลัยกัลป์ ในกลอนใช้ว่า
๔๗	Cap. โกรธตั้งฮักศิบบรรลัยกัลป์	"โกรธตั้งฮักศิบบรรลัยกัลป์" "โกรธตั้งไฟบรรลัยกัลป์" "ได้ฟังกริ้วโกรธคือไฟกาล" "กริ้วโกรธคือโรตตั้งฮักศิบ"
๔๘	Cap. ร้อนจิตตั้งหนึ่งเพลิงจี้	นอกจากความโกรธแล้ว ความร้อนใจก็จะเปรียบกับ ไฟเช่นเดียวกัน คือ "ร้อนจิตตั้งหนึ่งเพลิงจี้" หรือ "ร้อนจิตตั้งหนึ่งเพลิงไหม้" ทั้งนี้เพื่อเปรียบให้เห็นว่ามี ความโกรธ หรือร้อนใจมาก เหมือนไฟที่ร้อนแรงพร้อมที่ จะเผาผลาญทุกสิ่งให้หมดสิ้นไป
๔๙	Cap. ความดีใจ	ความดีใจ ในรามเกียรติ์ตอนศึกโมจรภาพจะเปรียบ ความดีใจว่าเหมือนได้สมบัติในสวรรค์ ในกลอนใช้ ชัดเจนว่า
๕๐	Cap. มีความชื่นชมโสมนัส ตั้งได้สมบัติในสวรรค์	"มีความชื่นชมโสมนัส ตั้งได้สมบัติในสวรรค์" และ "ยินดีตั้งได้พากฟ้า" หรือ "ยินดีปานได้พากฟ้า" ซึ่งแสดงว่าดีใจมาก

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
๕๑	Cap. การเปรียบเทียบ	การเปรียบเทียบตัวเอง เมื่อพูดกับศัตรู ตัวละครจะเปรียบเทียบตัวเองเป็นการขูให้อีกฝ่ายกลัวเกรง राम เกียรติตอนศึกโมยราพนี้มักจะเปรียบเทียบตัวเองว่าเป็นประดุจพระกาฬผู้เป็นเจ้าของความตาย ทั้งนี้เพื่อเป็นการข่มขวัญฝ่ายตรงกันข้าม เช่น
๕๒	Cap. พระกาฬ	มีจดานุกรมหนุมานว่า ตัวท่านนี้เป็นวานร นามกรชื่อไรจึงอาจหาญ ล่วงมาถึงมือพระกาฬ ไม่กล้าวายปราณหรืออะไร หรือในตอนหนุมานพูดกับโมยราพ ร้องว่า เหวย เหวยขุนมาร รู้จักพระกาฬฤาหาไม่ เรงนอนลง เกิดอ้ายจัญไร ส่งกระบองมาให้กูตี ในตอนหนุมานฆ่าโมยราพตายก็เปรียบเทียบ เช่น เดียวกันว่า ตั้งหนึ่งพระกาฬพาลราช มาพันฟาดด้วยคมพระแสงขรรค์ กายตันระต้าวแคยัน กุมภักท์ก็ม้วยชีริ
๕๓	Cap. สำนวนเปรียบเทียบอื่น ๆ	นอกจากสำนวนเปรียบเทียบที่ใช้ซ้ำ ๆ กันดังกล่าวแล้ว ยังมีสำนวนเปรียบเทียบอื่น ๆ เช่น "ดวงพระพักตร์เพียงเทพเลขา" "ร้อนดังสุริยฉนบรลัยกาล" "ทำอำนาจผาดเสียงดังฟ้าสั่น" "รวดเร็วดั่งลมพัดพาน"

ลำดับที่

ภาพ

เสียง

"องอาจตั้งพระยาไกรสร" หรือบางครั้งใช้

"อาจองค์พระยาราชสีห์"

"ตัวมิ่งตั้งหนึ่งมฤคิ"

"สามทีสนั่นตั้งฟ้าฟาด"

๔๔

Cap.

ดวงจักขุพ่อ เฉลิมศรี

หนุมาน เรียกมีจฉาน เป็นคำเปรียบเทียบแสดงความรัก

อย่างยิ่งว่า "ดวงตาของพ่อ" ในกลอนใช้ว่า

"ดวงจักขุพ่อ เฉลิมศรี"

หรือ ไมยราพ เปรียบฝีมือการต่อสู้ของหนุมานว่า

"ยิ่งกว่า เทวัญในชั้นฟ้า นักสิทธิ์วิทยานาค"

เป็นต้น

๔๕

Cap.

มิ่งตั้งตั้งห้อยน้อยแสง

ฤาจะแข่งกับดวงสุริยฉัน ในจำนวนสำนวนเปรียบเทียบเหล่านี้ มีสำนวน

เปรียบเทียบบางประการที่แปลก เด่น ออกไป คือ

ตอนไมยราพ เปรียบหนุมานและตนเองว่า

"มิ่งตั้งตั้งห้อยน้อยแสง ฤาจะแข่งกับดวงสุริยฉัน"

นับเป็นสำนวน เปรียบเทียบที่คมคายมาก ให้ภาพที่

ชัด เจนถึงศักดิ์ศรี และความสามารถที่แตกต่างกัน สมดัง

ที่ผู้เปรียบเทียบต้องการ

ลำดับที่

ภาพ

เสียง

๔๖

ทฤษฎีนิพนธ์
(การแสดงโขนของกรมศิลปากร)

รามเกียรติ์ตอนศึกไมยราพ นอกจากจะมีเนื้อเรื่องที่น่าอ่าน ชวนติดตาม มีสุนทรียภาพทางภาษา ที่จะทำให้อ่านเพลิน เพลินไปกับคำที่เลือกสรรใช้ เสียงที่ไพเราะ และความหมายที่ลึกซึ้งแล้ว เนื้อเรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกไมยราพยังเหมาะที่จะนำไปใช้ในการแสดงอีกด้วย ทั้งนี้เพราะมีหลายรส หลายบทบาท ทั้งรัก รบ กลัว โกรธ และ โศก เศร้าคร่ำครวญ ผู้ชมจะแปรเปลี่ยนอารมณ์ไปตามบทบาทเหล่านั้น ตั้งแต่ต้นจนจบโดยมีเป้าหมาย นับว่าเรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกไมยราพ เหมาะจะใช้ทั้งสำหรับอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน และใช้สำหรับแสดงโขน หรือละครด้วย

ในภาพ คือการแสดงโขนของกรมศิลปากรตอนศึกไมยราพสะกดทัพ

๔๗

Cap.

แบบฝึกหัด
(ใช้ภาพไมยราพตีหนุมานซ้อน)

นักเรียนมีความรู้เรื่องสุนทรียภาพหรือความงามทางภาษาในรามเกียรติ์ตอนศึกไมยราพพอสมควรแล้ว ต่อไปนี้ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดสุดท้ายข้อ ๖ - ๑๐ ค่ะ

เว้นระยะให้ทำแบบฝึกหัด ๒ นาที ขณะเริ่มทำแบบฝึกหัด และเมื่อใกล้หมดเวลาทำแบบฝึกหัด F.U. คนตรี ๔ วินาที แล้ว F.O.

ลำดับที่

ภาพ

เสียง

๕๘ Cap.

เฉลย

๖ ง

๗ ข

๘ ค

๙ ข

๑๐ ข

หมดเวลาตอบแล้วค่ะ ตรวจสอบคำตอบได้เลย

F.U. คนตรี ๑๐ วินาที แล้ว F.O.

๕๘ Cap.

สวัสดิ์

เราจบบทเรียน เรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกไมยราพแต่
 เพียงเท่านี้ ขอให้ฝึกเรียนทำแบบทดสอบหลังบทเรียนที่
 ครูแจกให้ด้วยนะคะ สวัสดิ์ค่ะ

F.U. คนตรี ๑๐ วินาที แล้ว F.O.

ภาคผนวก ค

สมุดแบบฝึกหัด

สมุดแบบฝึกหัด

บทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทปเรื่อง "รามเกียรติ์ตอนศึกโมยราพ"

สมุดแบบฝึกหัดนี้ประกอบด้วย

๑. คำแนะนำในการเรียนบทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทป
๒. แบบฝึกหัด แบ่งออกเป็น ๔ หน่วย
๓. กระดาษคำตอบ

คำแนะนำในการเรียนบทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทป

บทเรียนที่นักเรียนจะได้เรียนต่อไปนี้ เรียกว่าบทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทป นักเรียนจะต้องทำความเข้าใจบทเรียนด้วยตนเอง โดยทำตามคำแนะนำต่อไปนี้

๑. นักเรียนเตรียมปากกาหรือดินสอพร้อมทั้งสมุดหรือกระดาษสำหรับจดบันทึก ขณะเรียนบทเรียนไว้ให้พร้อม
๒. ให้นักเรียนดูภาพจากสไลด์และฟังคำบรรยายจากเทปบันทึกเสียงไปพร้อมกัน ขณะดูภาพและฟังคำบรรยาย นักเรียนอาจจดบันทึกสาระสำคัญลงในกระดาษหรือสมุดที่เตรียมไว้
๓. เมื่อมีคำสั่งให้ทำแบบฝึกหัด ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดซึ่งอยู่ในสมุดแบบฝึกหัดนี้ โดยทำเท่าที่คำสั่งกำหนดไว้ และทำทุกข้อ เมื่อหมดเวลาทำแบบฝึกหัดให้นักเรียนตรวจคำตอบจากสไลด์
๔. หลังจากเรียนบทเรียนจบทุกหน่วยแล้ว จะมีแบบทดสอบหลังเรียนบทเรียนให้นักเรียนทำอีกครึ่งหนึ่ง

แบบฝึกหัด

บทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทป เรื่อง "รามเกียรติ์ตอนศึกไมยราพ"

หน่วยที่ ๑

ความนำบทละครเรื่องรามเกียรติ์

.....

ให้นักเรียนกาเครื่องหมายกากบาท (X) ทับตัวอักษรหน้าข้อที่ถูกที่สุด (ทำในกระดาษคำตอบ)

๑. เรื่องรามเกียรติ์ที่มีมาจากวรรณคดีเรื่องใด

ก. รามายณะ	ค. นารายณ์สิบปาง
ข. ราชาธิราช	ง. ธรรมาธรรมะสงคราม
๒. วรรณคดีดังกล่าวเป็นของชนชาติใด

ก. ไทย	ค. อินเดีย
ข. มาเลเซีย	ง. อินโดนีเซีย
๓. มีหลักฐานแน่ชัดว่าไทยนำเนื้อเรื่องจากวรรณคดีดังกล่าวมาเล่นเป็นโขนและหนังตั้งแต่สมัยใด

ก. สุโขทัย	ค. ธนบุรี
ข. อโยธยา	ง. รัชกาลที่ ๑
๔. รามเกียรติ์ฉบับใดมีเนื้อความบริบูรณ์ทั้งเรื่อง

ก. ฉบับสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี	ค. ฉบับรัชกาลที่ ๒
ข. ฉบับรัชกาลที่ ๑	ง. ฉบับรัชกาลที่ ๖
๕. เรื่องรามเกียรติ์แสดงคติธรรมว่า ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกไม่ใช่สิ่งเที่ยงแท้หรือยั่งยืนแนวคิดนี้สอดคล้องกับคำสอนของศาสนาใด

ก. พุทธ	ค. คริสต์
ข. พราหมณ์	ง. อิสลาม

ตรวจคำตอบจากสไลด์

หน่วยที่ ๒

สังเขปเรื่องรามเกียรติ์ก่อนถึงตอนศึกโมยราพ

.....

ให้นักเรียนกาเครื่องหมายกากบาท (X) กับตัวอักษรหน้าข้อที่ถูกที่สุด (ทำในกระดาษคำตอบ)

๑. ตามความเชื่อของศาสนาฮินดู เมื่อโลกเดือดร้อนจนวายุเพราะมีผู้ประพฤติดัวเป็นพาล ผู้ใดจะอวตารมาปราบพาล
ก. พระอินทร์	ค. พระพรหม
ข. พระอิศวร	ง. พระนารายณ์
๒. ความหมายที่ถูกต้องของคำว่า "อวตาร" คือข้อใด
ก. ตาย	ค. แบ่งภาคลงมาเกิด
ข. ประสูติ	ง. ตายแล้วไปเกิด
๓. ในเรื่องรามเกียรติ์ผู้ใดเปรียบเสมือนตัวแทนของฝ่ายถูกต้อง (ธรรมะ) และฝ่ายเป็นพาล (อธรรม) ตามลำดับ
ก. พระราม สุครีพ	ค. หนุมาน ไวยวิก
ข. พระราม ทศกัณฐ์	ง. หนุมาน มีจฉานุ
๔. สาเหตุสำคัญประการแรกที่ทำให้เกิดสงครามระหว่างฝ่ายพระรามกับฝ่ายทศกัณฐ์คือข้อใด
ก. พระรามจองถนน	ค. ทศกัณฐ์ลักพระราม
ข. โมยราพลักพระราม	ง. ทศกัณฐ์ลักนางสีดา
๕. กองทัพของพระรามข้ามมหาสมุทรไปตั้งทัพที่เกาะลงกาด้วยวิธีใด
ก. จองถนน	ค. เหาะข้ามมหาสมุทร
ข. ลงเรือข้ามไป	ง. หนุมานนิมิตกายใหญ่หนอนทอดเป็นสะพานให้ทหารเดินข้ามไป

๖. คุณสมบัติของไมยราพที่ทำให้ทศกัณฐ์ไปขอให้มาช่วยทำสงครามคือข้อใด
- เฉลียวฉลาดรอบคอบ
  - กำบังกายและแปลงกายได้
  - มีกล็องและมนต์สำหรับเป่าสะกดให้หลับ
  - ไม่มีใครฆ่าได้เพราะถอดหัวใจเป็นแมลงภูไปซ่อนไว้
๗. ก่อนถึงตอนศึกไมยราพ ไมยราพฝันว่า "มีดาวดวงน้อยแปลงรัศมีบดบังดวงจันทร์" โจรทำนายว่า ดวงจันทร์ หมายถึงใคร
- ไวยริก
  - ทศกัณฐ์
  - ไมยราพ
  - พระราม
๘. เพราะเหตุใดไมยราพจึงให้จับไวยริกไปใส่ตรุษงไว้
- ไวยริกคิดฆ่าไมยราพ
  - ไวยริกลักลอบหนีออกจากบาดาล
  - โจรทำนายว่าไวยริกจะได้ขึ้นครองราชสมบัติ
  - ไวยริกกับมารดาวางแผนแย่งราชสมบัติจากไมยราพ
๙. นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการกระทำของไมยราพในข้อ ๘
- ถูกต้องเหมาะสม
  - ไมยราพยุติธรรม
  - ไมยราพรอบคอบ
  - ไม่มีเหตุผลเพียงพอ
๑๐. ไมยราพทราบเวลาพันเคราะห์ของพระรามจากผู้ใด
- พลทหารลิง
  - พิเภก
  - หนุมาน
  - สุครีพ

หน่วยที่ ๓

บทละครเรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกโมยราพ

ให้นักเรียนกาเครื่องหมายกากบาท (X) ทับตัวอักษรหน้าข้อที่ถูกที่สุด (ทำในกระดาษคำตอบ)

๑. ..... พระลักษมณ์สุริยวงศ์นำถา
ผวาตื่นตื่นจากนิทรา ..... แลมาไม่เห็นพระจักรี
คำขึ้นต้นที่ถูกต้องในช่องว่างคือข้อใด
ก. ชัดนั้น ..... ค. ครานั้น
ข. เมื่อนั้น ..... ง. มาจะกล่าวบทไป
๒. ..... แล้วตั้งกระทู้ขู่อาม ..... นางนี้ทำความเป็นใจ
พาใครเข้ามาหรือว่าไร ..... จงบอกไปแต่โดยสัจจา
๓. ๒ คำ ๓
- "๒ คำ" หมายความว่ากลอนข้างบนนี้มี
ก. ๒ บท ..... ค. ๒ ส่วนวน
ข. ๒ คำถาม ..... ง. ๒ คำกลอน
๔. ..... โมยราพทำอย่างไรกับกองทัพของพระราม
ก. เป่ายาสะกด ..... ค. ฆ่าทหารยาม
ข. ทำร้ายหนุมาน ..... ง. ฆ่าทหารแล้วบุกขึ้นพลับพลา
๕. ..... ต่อบัจจุสมัยเวลา
ก. ..... ให้ม้วยชีวันสังขาร
ก. เข้า ..... ค. คำ
ข. เที่ยงวัน ..... ง. เที่ยงคืน
๕. "ข้าแรกแทรกพื้นสุธาธาร ..... ด้วยกำลังขุนมารชาญสมร"
ขุนมาร ผู้นี้หมายถึงใคร
ก. ทศกัณฐ์ ..... ค. โมยราพ
ข. พิเภก ..... ง. ไวยวิก

๑๑. หนุมานผ่านประตูเมืองบาดาลเข้าไปด้วยวิธีใด
- ก. กำบังกายเหาะข้ามไป
  - ข. กำบังกายเดินตามนางศิราภวน
  - ค. แปลงเป็นโยบัวติดสไบนางศิราภวน
  - ง. แปลงตัวเข้าไปอยู่ในกระออมของนางศิราภวน
๑๒. การประลองยุทธ์ขั้นสุดท้ายที่โมยราฟเสนอคือข้อใด
- ก. ต่อสู้กันด้วยมือเปล่า
  - ข. ต่อสู้กันด้วยเวทมนต์
  - ค. ขึ้นไปต่อสู้กันบนอากาศ
  - ง. ผลัดกันตีด้วยกระบองตาล
๑๓. ผู้บอกวิธีฆ่าโมยราฟให้แก่หนุมานคือใคร
ก. ไวยวิก	ค. มัจฉานุ
ข. นางศิราภวน	ง. พิเภก

ตรวจคำตอบจากสไลด์

จบแบบฝึกหัดหน่วยที่ ๓

หน่วยที่ ๔

คุณค่าของบทละคร เรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกโมยราพ

.....

ให้นักเรียนกาเครื่องหมายกากบาท (X) กับตัวอักษรหน้าข้อที่ถูกที่สุด (ทำในกระดาษคำตอบ)

๑. รามเกียรติ์ตอนศึกโมยราพผู้ใดประพาศตัว เป็นพาล

ก. หนุมาน	ค. พิเภก
ข. โมยราพ	ง. ไวยริก
๒. คุณสมบัติของหนุมานที่เด่นชัดที่สุดในตอนศึกโมยราพคือข้อใด

ก. ความซื่อสัตย์	ค. ความขยัน
ข. ความอดทน	ง. ความจงรักภักดี
๓. ข้อใดแสดงให้เห็นว่าหนุมานมีความสามารถในการสู้รบเหนือกว่าโมยราพ

ก. เท้าหนึ่งเหยียบเข้าวานร	กรแก้วพระขรรค์เจื่อง่า
ข. อสุรีล้มลูกคลูกหลาน	ขุนกระบี่หะยานตามตี
ค. เคล้าคล่องว่องไวทั้งสองข้าง	ต่างตนต่างหาญชาญสมร
ง. ถ้อยที่ถ้อยมีฤทธิ์รอน	ต่อกรไม่ละลดกัน
๔. ข้อใดคือความสามารถพิเศษเฉพาะตนของหนุมาน

ก. เทาะได้
ข. แปลงกายได้
ค. หาวเป็นดาว เดือน ตะวัน ได้
ง. ทำนายเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้แม่นยำ
๕. เมื่อหนุมานถามทางที่จะไปบาดาลจากมัจฉานุ เหตุใดมัจฉานุจึงตอบเป็นนัยให้หนุมานเข้าใจเอาเอง

ก. เพราะมัจฉานุไม่ทราบแน่ชัด	ค. เพราะยังไม่ถึงบุญคุณของโมยราพ
ค. มัจฉานุเกรงโทษทัณฑ์จากโมยราพ	ง. มัจฉานุต้องการให้หนุมานแสดงความฉลาดให้ปรากฏ

กระดาษคำตอบ
แบบฝึกหัดบทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทปเรื่อง "รามเกียรติ์ตอนศึกไมยราพ"

.....

หน่วยที่ ๑ ความน่าเชื่อถือของเรื่องรามเกียรติ์

๑. ก ข ค ง	๖. ก ข ค ง
๒. ก ข ค ง	๗. ก ข ค ง
๓. ก ข ค ง	
๔. ก ข ค ง	
๕. ก ข ค ง	

หน่วยที่ ๒ สังเขปเรื่องรามเกียรติ์ก่อนถึงตอนศึกไมยราพ

๑. ก ข ค ง	๖. ก ข ค ง
๒. ก ข ค ง	๗. ก ข ค ง
๓. ก ข ค ง	๘. ก ข ค ง
๔. ก ข ค ง	๙. ก ข ค ง
๕. ก ข ค ง	๑๐. ก ข ค ง

หน่วยที่ ๓ บทละครเรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกไมยราพ

๑. ก ข ค ง	๖. ก ข ค ง
๒. ก ข ค ง	๗. ก ข ค ง
๓. ก ข ค ง	๘. ก ข ค ง
๔. ก ข ค ง	๙. ก ข ค ง
๕. ก ข ค ง	๑๐. ก ข ค ง
	๑๑. ก ข ค ง
	๑๒. ก ข ค ง
	๑๓. ก ข ค ง

หน่วยที่ ๔ คุณค่าของบทละครเรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกไมยราพ

๑. ก ข ค ง	๖. ก ข ค ง
๒. ก ข ค ง	๗. ก ข ค ง
๓. ก ข ค ง	๘. ก ข ค ง
๔. ก ข ค ง	๙. ก ข ค ง
๕. ก ข ค ง	๑๐. ก ข ค ง

ภาคผนวก ง
แบบทดสอบก่อนและหลัง เรียนบท เรียน

แบบทดสอบ

บทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทปเรื่อง "รามเกียรติ์ตอนศึกไมยราพ"

.....

ให้นักเรียนกาเครื่องหมายกากบาท (X) ทับตัวอักษรหน้าข้อที่เห็นว่าถูกต้อง

(ทำในกระดาษคำตอบ)

๑. นิยายที่แพร่หลายทั่วไปในเอเชียตอนใต้และเอเชียอาคเนย์คือเรื่องใด

ก. สามก๊ก	ค. ราชาธิราช
ข. พระราม	ง. ศรีธนญชัย
๒. รามเกียรติ์ตอนศึกไมยราพที่นักเรียนเรียน ตัดตอนมาจากบทละครเรื่องรามเกียรติ์ฉบับพระราชนิพนธ์ของใคร

ก. สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี	ข. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
ค. พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย	ง. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
๓. ข้อใดไม่ใช่ความแตกต่างระหว่างเรื่องรามายณะกับเรื่องรามเกียรติ์

ก. เนื้อเรื่องบางตอนต่างกัน	ข. ชื่อตัวละครบางตัวต่างกัน
ค. พระรามอวตารมาจากเทพเจ้าต่างองค์กัน	ง. อินเดียและไทยให้ความสำคัญแก่เรื่องต่างกัน
๔. เรื่องรามเกียรติ์แสดงแนวคิดที่สอดคล้องกับคติทางพุทธศาสนาอย่างไร

ก. ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกเป็นอนิจจัง	ข. ความเพียรนำไปสู่ความสำเร็จ
ค. เทพเจ้าในศาสนามีอิทธิฤทธิ์มาก	ง. ความประมาทเป็นหนทางแห่งความตาย

๒๓. เพราะเหตุใดหนุมานจึงเข้าไปตามข่าวพระรามจากนางพิรากวาน
- นางพิรากวานรำพันออกนามพระราม
  - หนุมานรู้จักนางพิรากวานว่าเป็นแม่ของไวยวิก
  - บริเวณใกล้ประตูเมืองมีแต่นางพิรากวานเท่านั้น
  - หนุมานเห็นนางพิรากวานร้องไห้จึงเข้าไปตามถึงพระราม
๒๔. ใครคือผู้มีชัยในตอนศึกโมยราพ
- โมยราพ
  - หนุมาน
  - ทศกัณฐ์
  - พระราม
๒๕. ในตอนศึกโมยราพ ผู้ใดเปรียบเสมือนตัวแทนของฝ่ายธรรมะและฝ่ายอธรรมตามลำดับ
- พิเภก อสูรย์
  - พระราม นางพิรากวาน
  - หนุมาน โมยราพ
  - ไวยวิก มัจฉานุ
๒๖. รามเกียรติ์ตอนศึกโมยราพเน้นข้อใดมากที่สุด
- บุญญาธิการของพระราม
  - ความเก่งกล้าสามารถของโมยราพ
  - ความจงรักภักดีและความสามารถของหนุมาน
  - ความรักระหว่างหนุมานกับมัจฉานุ และนางพิรากวานกับไวยวิก
๒๗. เสียแรงตัวข้าเป็นทหาร จะรักษาบทาลัยก็ไม่ได้
เสียทีที่มีฤทธิไกร มาขายได้เบื้องบาทพระสีกร
- คำประพันธ์ข้างบนนี้มีเนื้อความที่แสดงถึงอะไร
- ความท้อใจ
  - ความเสียใจ
  - ความคิดถึง
  - ความรัก

๒๘. พ่อจะอยู่ช้ำก็ไม่ได้ จะรีบไปตามองค์พระทรงจักร

สังหารไมยราพขุนยักษ์ ชิงมันไปสักพระองค์มา

คำพูดของหนุมานข้างบนนี้แสดงให้เห็นว่าอย่างไร

ก. หนุมานใจร้อน ค. หนุมานเร่งรีบเพราะมีงานมาก

ข. หนุมานไม่รักมีจฉานุ ง. หนุมานเป็นห่วงพระรามอย่างยิ่ง

๒๙. สีเท้าสิบฉัดทางฟาด ทำอำนาจดั่งคชไกรสร

วางคว้างาแทงตะลุมบอน ด้วยกำลังฤทธิรอนราวี

คำประพันธ์นี้มีข้อดีเด่นอย่างไร

ก. ใช้คำง่าย ค. ให้ภาพการต่อสู้ที่ชัดเจน

ข. เล่นสัมผัสใน ง. มีสีลาจังหวะที่เนิบช้า

๓๐. อนิจจาสงสารตัวเจ้า รุ่งเช้าก็จะม้วยอาสัญ

กับองค์พระรามด้วยกัน ใครจะช่วยได้นั้นก็ไม่มี

คำประพันธ์นี้แสดงอารมณ์อย่างใดของตัวละคร

ก. รัก ค. น้อยใจ

ข. โศกเศร้า ง. โกรธเคือง

๓๑. เมื่อไมยราพเห็นพระรามพระลักษมณ์รทมอยู่บนพลับพลาก็คิดในใจว่า "สองชาย
น้อยน้อยแต่เท่านี้" พระรามพระลักษมณ์มีลักษณะอย่างไรตามความคิดของไมยราพ

ก. น้ำเกรงขาม ค. มีสีกายประหลาด

ข. หนูน้อยรูปร่าง ง. มีฤทธิ์เดชมาก

๓๒. เมื่อเดินทางมาถึงสระใกล้ประตูเมืองบาดาล หนุมานมิได้จุ่มนุกเข้าเมืองทันที
แต่ได้กำบังกายแอบตันโศกอยู่ เหตุใดหนุมานจึงทำเช่นนั้น

ก. รอนางพิรากวนออกมาตักน้ำ

ข. หาโอกาสและจังหวะที่เหมาะสม

ค. รอฟังข่าวให้แน่ชัดว่าพระรามถูกขังอยู่ที่ใด

ง. ไม่แน่ใจว่าตนจะหักผ่านประตูเมืองไปได้ตามลำพัง

๓๓. นักเรียนคิดว่าเพราะเหตุใด ผู้แต่งจึงให้มัจฉานุบอกทางแก่ทนต์มานาน แม้จะไม่บอกตรง ๆ แต่ก็มีนัยแนะทางให้ทนต์มานาน เข้าใจและเดินทางต่อไปได้
- ก. เพราะไมยราพประพฤติดน เป็นพาล
ข. เพราะมัจฉานุไม่มีความกตัญญูต่อไมยราพ
ค. เพราะเกรงกลัวทนต์มานานผู้เป็นทหารเอกของพระราม
ง. เพราะมัจฉานุรักพ่อบังเกิดเกล้ามามากกว่าพ่อผู้ให้อุปการะ
๓๔. ข้อใดมีสำนวน เปรียบเทียบ
- ก. เป็นประกายเพลิงแรงแสงกล้า   ค. เปลวเพลิงรุ่งโรจน์ไม่มีควัน
ข. เสียงก้องไกลาเลื่อนลิ้น   ง. ร้อนทั้งสุริยฉัตรบรรลัยกาล
๓๕. ข้อใดคือสำนวน เปรียบเทียบให้เห็นถึงความเศร้าโศก เสียใจอย่างมากมาย
- ก. ตั้งลมพัดพาน   ค. เพียงเทพเลขา
ข. เพียงหนึ่งชีวีจะมรณา   ง. ตั้งหนึ่งพระกาลพาลราช
๓๖. ราม เกิดรดีตอนศึกไมยราพมักเปรียบเทียบความโกรธของตัวละครกับไฟ การเปรียบเทียบเช่นนี้หมายความว่าอย่างไร
- ก. โกรธมาก   ค. โกรธง่ายหายเร็ว
ข. โกรธและกลัว   ง. โกรธมากและต้องการทำลายให้สิ้นไป
๓๗. ทนต์มานานเปรียบตัวเองว่า "อาจองตั้งพระยาราชสีห์" และ เปรียบไมยราพว่า "ตัวมึงตั้งหนึ่งมฤติ" คำเปรียบเทียบนี้หมายความว่าอย่างไร
- ก. ทนต์มานานสง่างามกว่าไมยราพ   ค. ทนต์มานานเหนือกว่าไมยราพทุกทาง
ข. ทนต์มานานสูงใหญ่กว่าไมยราพ   ง. ทนต์มานานสามารถกินไมยราพเป็นอาหารได้
๓๘. ไมยราพกลัวว่าทนต์มานานเป็นสำนวน เปรียบเทียบว่า
- "มึงตั้งตั้งห้อยน้อยแสง   ฤาจะแข่งกับดวงสุริยฉัตร" หมายความว่าอย่างไร
- ก. ทนต์มานานเป็นสิงห์ ไมยราพเป็นยักษ์   ค. ทนต์มานานตัวเล็ก ไมยราพตัวโต
ข. ทนต์มานานมีฤทธิ์น้อย ไมยราพมีฤทธิ์มาก   ง. ทนต์มานานอายุน้อย ไมยราพอายุมาก

เฉลยแบบทดสอบ

๑. ข	๑๑. ก	๒๑. ง	๓๑. ข
๒. ข	๑๒. ง	๒๒. ข	๓๒. ก
๓. ก	๑๓. ก	๒๓. ก	๓๓. ก
๔. ก	๑๔. ข	๒๔. ข	๓๔. ง
๕. ข	๑๕. ก	๒๕. ก	๓๕. ข
๖. ก	๑๖. ข	๒๖. ก	๓๖. ง
๗. ก	๑๗. ก	๒๗. ข	๓๗. ก
๘. ข	๑๘. ก	๒๘. ง	๓๘. ข
๙. ง	๑๙. ข	๒๙. ก	๓๙. ง
๑๐. ก	๒๐. ข	๓๐. ข	๔๐. ข

ภาคผนวก จ

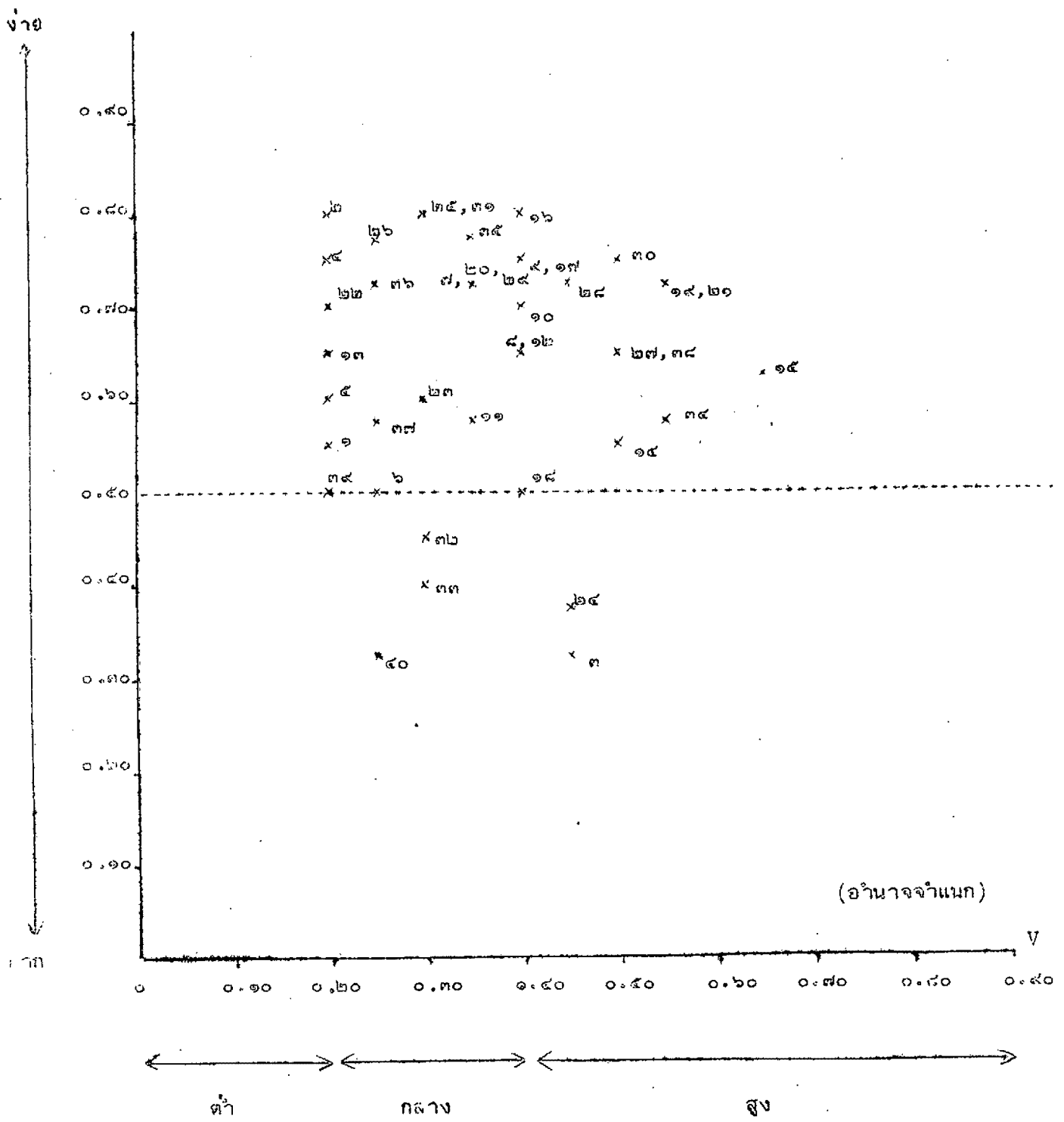
แผนภูมิ ตาราง และแสดงการคำนวณ

ตารางที่ ๓ ระดับความยาก (D) และอำนาจจำแนก (V) ของแบบทดสอบจำนวน ๔๐ ข้อ
ก่อนนำไปใช้ทดสอบก่อนและหลังเรียนบทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทป

ข้อที่	D	V	ข้อที่	D	V
๑	.๕๕	.๒๐	๒๑	.๗๒๕	.๕๕
๒	.๘๐	.๒๐	๒๒	.๗๐	.๒๐
๓	.๓๒๕	.๕๕	๒๓	.๖๐	.๓๐
๔	.๗๕	.๒๐	๒๔	.๓๗๕	.๕๕
๕	.๖๐	.๒๐	๒๕	.๘๐	.๓๐
๖	.๕๐	.๒๕	๒๖	.๗๗๕	.๒๕
๗	.๗๒๕	.๓๕	๒๗	.๖๕	.๕๐
๘	.๖๕	.๕๐	๒๘	.๗๒๕	.๕๕
๙	.๗๕	.๕๐	๒๙	.๗๒๕	.๓๕
๑๐	.๗๐	.๕๐	๓๐	.๗๕	.๕๐
๑๑	.๕๗๕	.๓๕	๓๑	.๘๐	.๓๐
๑๒	.๖๕	.๕๐	๓๒	.๕๕	.๓๐
๑๓	.๖๕	.๒๐	๓๓	.๕๐	.๓๐
๑๔	.๕๕	.๕๐	๓๔	.๕๗๕	.๕๕
๑๕	.๖๒๕	.๖๕	๓๕	.๗๗๕	.๓๕
๑๖	.๘๐	.๕๐	๓๖	.๗๒๕	.๒๕
๑๗	.๗๕	.๕๐	๓๗	.๕๗๕	.๒๕
๑๘	.๕๐	.๕๐	๓๘	.๖๕	.๕๐
๑๙	.๗๒๕	.๕๕	๓๙	.๕๐	.๒๐
๒๐	.๗๒๕	.๓๕	๔๐	.๓๒๕	.๒๕

แผนภูมิ แสดงจุดระดับความยาก (D) และอำนาจจำแนก (V) ของแบบทดสอบจำนวน ๕๐ ข้อ
ก่อนนำไปใช้ทดสอบก่อนและหลังเรียนบทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทป

D (ระดับความยาก)

(เกณฑ์การพิจารณา D = .๒๐ - .๘๐, V = .๒๐ ขึ้นไป)

ตารางที่ ๔ การแจกแจงคะแนนของนักเรียนจำนวน ๔๐ คน ในการทำแบบทดสอบ
จำนวน ๔๐ ข้อ เพื่อหาความเชื่อถือได้ของแบบทดสอบก่อนนำไปใช้ทดสอบ
ก่อนและหลัง เรียนบทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทป

x	f	fx	x^2	fx^2
๓๘	๓	๑๑๔	๑๔๔๔	๔๓๓๒
๓๖	๒	๗๒	๑๒๙๖	๒๕๙๒
๓๕	๒	๗๐	๑๒๒๕	๒๔๕๐
๓๔	๒	๖๘	๑๑๕๖	๒๓๑๒
๓๓	๓	๙๙	๑๐๘๙	๓๒๖๗
๓๒	๑	๓๒	๑๐๒๔	๑๐๒๔
๓๑	๑	๓๑	๙๖๑	๙๖๑
๓๐	๑	๓๐	๙๐๐	๙๐๐
๒๙	๑	๒๙	๘๔๑	๘๔๑
๒๘	๓	๘๔	๗๘๔	๒๓๕๒
๒๖	๑	๒๖	๖๗๖	๖๗๖
๒๕	๑	๒๕	๖๒๕	๖๒๕
๒๓	๒	๕๖	๕๒๙	๑๐๕๘
๒๒	๒	๔๔	๔๘๔	๙๖๘
๒๑	๔	๑๐๕	๔๔๑	๒๒๐๔
๒๐	๑	๒๐	๔๐๐	๔๐๐
๑๙	๑	๑๙	๓๖๑	๓๖๑
๑๖	๒	๓๒	๒๕๖	๕๑๒
๑๕	๒	๓๐	๒๒๕	๔๕๐

ตารางที่ ๔ (ต่อ)

x	f	fx	x^2	fx^2
๑๔	๑	๑๔	๑๙๖	๑๙๖
๑๒	๑	๑๒	๑๔๔	๑๔๔
๘	๑	๘	๖๔	๖๔
๗	๑	๗	๔๙	๔๙
N = ๔๐		$\sum fx = ๑๐๑๗$	$\sum fx^2 = ๒๘๗๓๔$	

ตารางที่ ๕ แสดงสัดส่วนของผู้ที่ตอบถูก (p) สัดส่วนของผู้ที่ตอบผิด (q) ในแต่ละข้อ และผลคูณของผู้ที่ตอบถูกและผิดในแต่ละข้อ (pq) ในการทำแบบทดสอบ จำนวน ๔๐ ข้อ ก่อนนำไปใช้ทดสอบก่อนและหลังเรียนบทเรียนแบบ โปรแกรมสไลด์เทป

ข้อ	p	q	pq
๑	.๕๒๕	.๔๗๕	.๒๔๘
๒	.๘๒๕	.๑๗๕	.๑๔๔
๓	.๓๒๕	.๖๗๕	.๒๑๘
๔	.๗๒๕	.๒๗๕	.๑๙๘
๕	.๖๒๕	.๓๗๕	.๒๓๔
๖	.๔๗๕	.๕๒๕	.๒๔๘
๗	.๗๗๕	.๒๒๕	.๑๗๔
๘	.๖๕๐	.๓๕๐	.๒๒๗
๙	.๗๗๕	.๒๒๕	.๑๗๔
๑๐	.๗๒๕	.๒๗๕	.๑๙๘
๑๑	.๖๐๐	.๔๐๐	.๒๔๐
๑๒	.๖๕๐	.๓๕๐	.๒๒๗
๑๓	.๖๕๐	.๓๕๐	.๒๒๗
๑๔	.๔๕๐	.๕๕๐	.๒๔๗
๑๕	.๖๒๕	.๓๗๕	.๒๓๔
๑๖	.๗๗๕	.๒๒๕	.๑๗๔
๑๗	.๗๒๕	.๒๗๕	.๑๙๘
๑๘	.๕๕๐	.๔๕๐	.๒๔๗

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

ข้อ	P	Q	PQ
๑๙	.๗๕๐	.๒๕๐	.๑๘๗
๒๐	.๗๐๐	.๓๐๐	.๒๑๐
๒๑	.๗๕๐	.๒๕๐	.๑๘๗
๒๒	.๗๐๐	.๓๐๐	.๒๑๐
๒๓	.๕๗๕	.๔๒๕	.๒๔๕
๒๔	.๓๗๕	.๖๒๕	.๒๓๕
๒๕	.๘๐๐	.๒๐๐	.๑๖๐
๒๖	.๗๕๐	.๒๕๐	.๑๘๗
๒๗	.๖๐๐	.๔๐๐	.๒๔๐
๒๘	.๗๐๐	.๓๐๐	.๒๑๐
๒๙	.๗๕๐	.๒๕๐	.๑๘๗
๓๐	.๗๒๕	.๒๗๕	.๑๙๙
๓๑	.๘๐๐	.๒๐๐	.๑๖๐
๓๒	.๕๕๐	.๔๕๐	.๒๔๗
๓๓	.๓๗๕	.๖๒๕	.๒๓๕
๓๔	.๕๗๕	.๔๒๕	.๒๔๕
๓๕	.๗๒๕	.๒๗๕	.๑๙๙
๓๖	.๖๗๕	.๓๒๕	.๒๑๙
๓๗	.๖๐๐	.๔๐๐	.๒๔๐

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

ข้อ	p	q	pq
๓๘	.๖๐๐	.๔๐๐	.๒๔๐
๓๙	.๕๕๐	.๔๕๐	.๒๔๗
๔๐	.๓๒๕	.๖๗๕	.๒๑๙
			$\Sigma pq = ๘.๕๖๗$

แสดงการคำนวณหาค่าความ เชื่อถือ ได้ของแบบทดสอบ

ค่าเฉลี่ยของคะแนน

$$\begin{aligned}\bar{x} &= \frac{\sum fx}{N} \\ &= \frac{1017}{40} \\ &= 25.425 \\ &= 25.43\end{aligned}$$

ค่าส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน

$$\begin{aligned}\text{S.D.} &= \sqrt{\frac{\sum fx^2}{N} - \left(\frac{\sum fx}{N}\right)^2} \\ &= \sqrt{\frac{26739}{40} - \frac{1017^2}{40}} \\ &= 72.04438 \\ \text{S.D}^2 &= 72.04\end{aligned}$$

ค่าความ เชื่อถือ ได้ของแบบทดสอบ

$$\begin{aligned}\text{K - R 20 : } r_{tt} &= \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum pq}{\sum x^2} \right\} \\ r_{tt} &= \frac{40}{39} \left\{ 1 - \frac{8.567}{72.04} \right\} \\ &= 0.9036717 \\ &= 0.90\end{aligned}$$

ตารางที่ ๖ แสดงคะแนนของนักเรียนจำนวน ๔๐ คน ในการทำแบบทดสอบก่อน และหลังเรียนบทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทปจำนวน ๔๐ ข้อ คะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน

คนที่	ทดสอบก่อนเรียน		ทดสอบหลังเรียน		คะแนนความก้าวหน้า $D = (y - x)$	D^2
	คะแนน (x)	ร้อยละ	คะแนน (y)	ร้อยละ		
๑	๘	๒๐.๐	๒๓	๕๕.๐	๑๔	๑๙๖
๒	๙	๒๒.๕	๒๒	๕๕.๐	๑๓	๑๖๙
๓	๑๐	๒๕.๐	๒๖	๖๕.๐	๑๖	๒๕๖
๔	๑๑	๒๗.๕	๓๓	๘๒.๕	๒๒	๔๘๔
๕	๑๓	๓๒.๕	๒๙	๗๒.๕	๑๖	๒๕๖
๖	๑๔	๓๕.๐	๓๐	๗๕.๐	๑๖	๒๕๖
๗	๑๔	๓๕.๐	๒๕	๖๒.๕	๑๑	๑๒๑
๘	๑๔	๓๕.๐	๓๒	๘๐.๐	๑๘	๓๒๔
๙	๑๔	๓๕.๐	๓๖	๙๐.๐	๒๒	๔๘๔
๑๐	๑๔	๓๕.๐	๒๒	๕๕.๐	๘	๖๔
๑๑	๑๔	๓๕.๐	๒๙	๗๒.๕	๑๕	๒๒๕
๑๒	๑๕	๓๗.๕	๒๓	๕๗.๕	๘	๖๔
๑๓	๑๕	๓๗.๕	๒๒	๕๕.๐	๗	๔๙
๑๔	๑๖	๔๐.๐	๒๙	๗๒.๕	๑๓	๑๖๙
๑๕	๑๖	๔๐.๐	๓๔	๘๕.๐	๑๘	๓๒๔
๑๖	๑๖	๔๐.๐	๒๐	๕๐.๐	๔	๑๖
๑๗	๑๖	๔๐.๐	๓๒	๘๐.๐	๑๖	๒๕๖
๑๘	๑๗	๔๒.๕	๒๖	๖๕.๐	๙	๘๑

ตารางที่ ๖ (ต่อ)

คนที่	ทดสอบก่อนเรียน		ทดสอบหลังเรียน		คะแนนความก้าวหน้า $D = (y - x)$	D^2
	คะแนน (x)	ร้อยละ	คะแนน (y)	ร้อยละ		
๑๙	๑๗	๔๒.๕	๓๑	๗๗.๕	๑๔	๑๙๖
๒๐	๑๗	๔๒.๕	๓๓	๘๒.๕	๑๖	๒๕๖
๒๑	๑๗	๔๒.๕	๒๐	๕๐.๐	๓	๙
๒๒	๑๗	๔๒.๕	๒๖	๖๕.๐	๙	๘๑
๒๓	๑๗	๔๒.๕	๓๓	๘๒.๕	๑๖	๒๕๖
๒๔	๑๗	๔๒.๕	๓๒	๘๐.๐	๑๕	๒๒๕
๒๕	๑๘	๔๕.๐	๓๖	๙๐.๐	๑๘	๓๒๔
๒๖	๑๘	๔๕.๐	๓๕	๘๗.๕	๑๗	๒๘๙
๒๗	๑๘	๔๕.๐	๓๓	๘๒.๕	๑๕	๒๒๕
๒๘	๑๙	๔๗.๕	๓๗	๙๒.๕	๑๘	๓๒๔
๒๙	๑๙	๔๗.๕	๒๗	๖๗.๕	๘	๖๔
๓๐	๑๙	๔๗.๕	๓๐	๗๕.๐	๑๑	๑๒๑
๓๑	๑๙	๔๗.๕	๓๓	๘๒.๕	๑๔	๑๙๖
๓๒	๑๙	๔๗.๕	๓๘	๙๕.๐	๑๙	๓๖๑
๓๓	๑๙	๔๗.๕	๓๕	๘๗.๕	๑๕	๒๒๕
๓๔	๑๙	๔๗.๕	๓๓	๘๒.๕	๑๔	๑๙๖
๓๕	๒๐	๕๐.๐	๓๕	๘๗.๕	๑๕	๒๒๕
๓๖	๒๐	๕๐.๐	๓๑	๗๗.๕	๑๑	๑๒๑
๓๗	๒๐	๕๐.๐	๓๖	๙๐.๐	๑๖	๒๕๖
๓๘	๒๐	๕๐.๐	๓๘	๙๕.๐	๑๘	๓๒๔

ตารางที่ ๖ (ต่อ)

คนที่	ทดสอบก่อนเรียน		ทดสอบหลังเรียน		คะแนนความก้าวหน้า $D = (y - x)$	D^2
	คะแนน (x)	ร้อยละ	คะแนน (y)	ร้อยละ		
๓๙	๒๑	๕๒.๕	๓๑	๗๗.๕	๑๐	๑๐๐
๔๐	๒๑	๕๒.๕	๓๕	๘๗.๕	๑๔	๑๙๖
๔๑	๒๑	๕๒.๕	๓๕	๘๗.๕	๑๔	๑๙๖
๔๒	๒๑	๕๒.๕	๓๕	๘๗.๕	๑๔	๑๙๖
๔๓	๒๑	๕๒.๕	๓๓	๘๒.๕	๑๒	๑๔๔
๔๔	๒๑	๕๒.๕	๓๘	๙๕.๐	๑๗	๒๘๙
๔๕	๒๑	๕๒.๕	๓๘	๙๕.๐	๑๗	๒๘๙
๔๖	๒๑	๕๒.๕	๓๕	๘๗.๕	๑๔	๑๙๖
๔๗	๒๑	๕๒.๕	๓๔	๘๕.๐	๑๓	๑๖๙
๔๘	๒๒	๕๕.๐	๓๖	๙๐.๐	๑๔	๑๙๖
๔๙	๒๒	๕๕.๐	๓๐	๗๕.๐	๘	๖๔
๕๐	๒๓	๕๗.๕	๓๘	๙๕.๐	๑๕	๒๒๕
๕๑	๒๓	๕๗.๕	๓๕	๘๗.๕	๑๒	๑๔๔
๕๒	๒๓	๕๗.๕	๓๕	๘๗.๕	๑๒	๑๔๔
๕๓	๒๓	๕๗.๕	๓๖	๙๐.๐	๑๓	๑๖๙
๕๔	๒๓	๕๗.๕	๓๘	๙๕.๐	๑๕	๒๒๕
๕๕	๒๓	๕๗.๕	๒๗	๖๗.๕	๔	๑๖
๕๖	๒๓	๕๗.๕	๓๕	๘๗.๕	๑๒	๑๔๔
๕๗	๒๓	๕๗.๕	๓๕	๘๗.๕	๑๒	๑๔๔
๕๘	๒๓	๕๗.๕	๓๐	๗๕.๐	๗	๔๙

ตารางที่ ๖ (ต่อ)

คนที่	ทดสอบก่อนเรียน		ทดสอบหลังเรียน		คะแนนความก้าวหน้า $D = (y - x)$	D^2
	คะแนน (x)	ร้อยละ	คะแนน (y)	ร้อยละ		
๕๙	๒๓	๕๗.๕	๓๖	๙๐.๐	๑๓	๑๖๙
๖๐	๒๔	๖๐.๐	๓๖	๙๐.๐	๑๒	๑๔๔
๖๑	๒๔	๖๐.๐	๓๕	๘๗.๕	๑๑	๑๒๑
๖๒	๒๔	๖๐.๐	๓๖	๙๐.๐	๑๒	๑๔๔
๖๓	๒๕	๖๒.๕	๓๗	๙๒.๕	๑๒	๑๔๔
๖๔	๒๕	๖๒.๕	๓๕	๘๗.๕	๑๐	๑๐๐
๖๕	๒๕	๖๒.๕	๓๕	๘๗.๕	๑๐	๑๐๐
๖๖	๒๕	๖๒.๕	๔๐	๑๐๐.๐	๑๕	๒๒๕
๖๗	๒๖	๖๕.๐	๓๗	๙๒.๕	๑๑	๑๒๑
๖๘	๒๖	๖๕.๐	๓๗	๙๒.๕	๑๑	๑๒๑
๖๙	๒๖	๖๕.๐	๓๗	๙๒.๕	๑๑	๑๒๑
๗๐	๒๖	๖๕.๐	๓๖	๙๐.๐	๑๐	๑๐๐
๗๑	๒๖	๖๕.๐	๓๕	๘๗.๕	๙	๘๑
๗๒	๒๖	๖๕.๐	๓๗	๙๒.๕	๑๑	๑๒๑
๗๓	๒๖	๖๕.๐	๓๗	๙๒.๕	๑๑	๑๒๑
๗๔	๒๘	๗๐.๐	๓๕	๘๕.๐	๖	๓๖
๗๕	๒๘	๗๐.๐	๓๘	๙๕.๐	๑๐	๑๐๐
๗๖	๒๘	๗๐.๐	๓๙	๙๗.๕	๑๑	๑๒๑
๗๗	๒๙	๗๒.๕	๓๖	๙๐.๐	๗	๔๙
๗๘	๒๙	๗๒.๕	๓๗	๙๒.๕	๘	๖๔

ตารางที่ ๖ (ต่อ)

คนที่	ทดสอบก่อนเรียน		ทดสอบหลังเรียน		คะแนนความก้าวหน้า $D = (y - x)$	D^2
	คะแนน (x)	ร้อยละ	คะแนน (y)	ร้อยละ		
๗๕	๓๐	๗๕.๐	๓๕	๘๗.๕	๕	๒๕
๘๐	๓๐	๗๕.๐	๓๘	๙๕.๐	๘	๖๔
รวม	๑๖๓๔		๒๖๓๔		๑๐๐๐	๑๓๗๖
ค่าเฉลี่ย	๒๐.๔๓		๓๒.๙๓		๑๒.๕๐	
ค่าเฉลี่ย-						
ร้อยละ	๕๑.๐๘		๘๒.๓๓		๓๑.๒๕	

แสดงการทดสอบความมีนัยสำคัญของการทดลอง

สมมุติฐาน : ค่าเฉลี่ยของคะแนนการทำแบบทดสอบก่อนและหลัง เรียนบทเรียน
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

$$H_0 : \mu_1 = \mu_2$$

$$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$$

ทดสอบความมีนัยสำคัญโดยใช้ค่า t (t - test)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N - 1}}}$$

t = อัตราส่วนวิกฤติ

$\sum D$ = ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนการทำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน
บทเรียนของนักเรียนแต่ละคน

$\sum D^2$ = ผลรวมของกำลังสองของผลต่าง ระหว่างคะแนนการทำแบบทดสอบ
ก่อนและหลังเรียนบทเรียนของนักเรียนแต่ละคน

N = จำนวนนักเรียนที่ทำแบบทดสอบก่อนเรียนบทเรียนซึ่งเท่ากับ
จำนวนนักเรียนที่ทำแบบทดสอบหลังเรียนบทเรียน

$$(N_1 = N_2 = N)$$

ค่าขึ้นแท่งความเป็นอิสระ df = (จำนวนคู่ - 1) = (N - 1)

$$\begin{aligned} t_{79} &= \frac{1000}{\sqrt{\frac{80 \times 13726 - (1000)^2}{79}}} \\ &= 28.380715 \\ &= 28.38 \end{aligned}$$

ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .๐๑ ค่า t จากตาราง = ๒.๕๘ ค่า t ที่คำนวณได้มีค่า
๒๘.๓๘ > ๒.๕๘ แสดงว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนการทำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนบทเรียน

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ จึงปฏิเสธสมมุติฐาน $H_0 : \mu_1 = \mu_2$ แต่ยอมรับ

$$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$$

ประวัติผู้เขียน

ร. นาคะสุวรรณ เกิดวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๔๕๓ ณ จังหวัดพิจิตร
ศึกษาระดับมัธยมศึกษา จากวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร (ปัจจุบันคือ
เวโรโรด) ปีการศึกษา ๒๕๑๓ และประกาศนียบัตรชั้นสูง สาขาวิชาภาษาไทย
หลักสูตรมหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๑๖ ปัจจุบันเป็นอาจารย์ ๑ ระดับ ๔,
วิทยาลัยครูสวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร

